

DUTCH BIRDING

VOLUME 14 • NO 4 • 1992

Dutch Birding

Adres Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

Redactiesecretariaat Arnoud van den Berg (023-378024) en Gerald Oreel (02518-70992, fax 020-5803266)

Redactie Arnoud van den Berg, Tom van der Have, Ferdy Hieselaar, Graham Holloway, André van Loon, Gerald Oreel en Frank Rozendaal

Fotografische redactie René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Nederland (010-4508879)

Redactieraad Christine Barthel, Peter Barthel, Enno Ebels, Klaas Eigenhuis, Dick Forsman, Ted Hoogendoorn, Killian Mullarney, Hans Schekkerman, Hadoram Shirihai en Peter Symens

Redactiemedewerkers Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen en Peter de Rouw

Productie en lay-out André van Loon (020-6997585) en René van Rossum

Advertenties Peter Meijer (03480-31905)

Abonnementen 1992: NLG 52.50 (Nederland) of BEF 1000 (België); NLG 60.00 (overige landen binnen Europa) en NLG 65.00 (landen buiten Europa). Girorekening (Nederland) 01 50 697; girorekening (België) 000 1592468 19; bankrekening 54 93 30 348 van ABN-AMRO (Amsterdam). Rekeningen tnv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Voor abonnementen, inlichtingen en adreswijzigingen kan men zich richten tot: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift met nummers in februari, april, juni, augustus, oktober en december. Het publiceert artikelen en mededelingen over de morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied.

Manuscripten behoren te worden uitgevoerd in machineschrift met een dubbele regelafstand en een ruime marge aan beide zijden. Manuscripten kunnen ook op floppy-disk worden aangeleverd, in Macintosh of in MS-DOS format. Meer informatie hierover is verkrijgbaar bij het redactiesecretariaat.

Een lijst met tarieven voor de betaling van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij het redactiesecretariaat.

Dutch Birding Association

Adres Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland

Nuts-Aegon Ziektekosten NV is hoofdsponsor van de Dutch Birding Association

Bestuur Paul Knolle (voorzitter), Enno Ebels (secretaris), Arnold Veen (penningmeester), Arnoud van den Berg, Roy de Haas, Peter Meijer en Gerald Oreel

Bestuursmedewerkers Gerald Driessens, Ron van den Enden, Leo Heemskerk, Ferry Ossendorp, Wim van der Schot, Kees Tiemstra, Dieuwke van der Veen en Peter van der Wolf

Telefoonlijnen Nederland: 06-320 321 28 (vogellijn 50 cpm); 078-180935 (inspreeklijn)
België: 03-4880194 (vogel- en inspreeklijn)

Travel-reports service Dirk de Moes, Postbus 94, 3956 ZS Leersum, Nederland (03434-57501)

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna

Adres CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland

Leden Arnoud van den Berg (voorzitter), Pieter Bison (secretaris 020-6715783), Rolf de By (archivaris), Cock Reijnders, Kees Roselaar, Hans Schekkerman en Gerard Steinhaus

© 1992 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Nederland

**U TWIJFELT OF U DIE OPERATIE
WEL ECHT MOET ONDERGAAN.**

**GELUKKIG IS ER EEN SPECIALIST DIE
VOOR 100% ACHTER EEN SECOND OPINION STAAT.**

Vraag uw assurantie-adviseur naar de Zeker Beter Polis.

NUTS-AEGON
ZIEKTEKOSTEN N.V.

Stadhoudersplantsoen 214, 2517 SK Den Haag. Telefoon 070 - 3100 614.

NUTS-AEGON HOOFDSPONSOR DUTCH BIRDING ASSOCIATION

DUTCH BIRDING SERVICE KIJK EN VERGELIJK !

DUTCH BIRDING in samenwerking met DANUBIA BELGIUM

BAUSCH & LOMB ELITE LEVENSLANGE GARANTIE

NLG

10 x 42 (rubber) lederen etui	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
8 x 42 (rubber) lederen etui	BEL VOOR PRIJSOPGAVE

LEICA 30 JAAR GARANTIE

10 x 42 BGA (rubber) + speciale tas	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
-------------------------------------	----------------------

ZEISS WEST 30 JAAR GARANTIE

10 x 40 BGAT (rubber) + speciale tas	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
7 x 42 BGAT (rubber)	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
8 x 56 BGAT (rubber)	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
15 x 60 BGAT (rubber) compleet	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
10 x 25 B + speciale tas	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
8 x 20 B	BEL VOOR PRIJSOPGAVE

OPTOLYTH 30 JAAR GARANTIE

Alpin 10 x 40 (rubber) + speciale etui	845
Alpin 10 x 50 (rubber) + etui	950
Alpin 12 x 50 (rubber) + etui	970
Alpin 8 x 40 (rubber) + speciale tas	745
Touring 10 x 40 BGA (rubber) + speciale tas	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
Touring 7 x 42 BGA (rubber) + speciale tas	BEL VOOR PRIJSOPGAVE
Royal 9 x 63 (rubber)	1495
Telescoop TBS 80 (groen rubber) body	1626
20 x WA lens	425
30 x WA lens	485
22 x 60 zoom	577
Telescoop TBS 80 (groen rubber) fluorite	BEL VOOR PRIJSOPGAVE

OPTICRON 5 JAAR GARANTIE (JAPANS)

10 x 40 ZWCF (rubber) WA	355
10 x 50 ZWCF (rubber) WA	365
8 x 42 ZCF Dioptron WA	595
10 x 42 ZCF Dioptron WA	595
10 x 50 ZCF Dioptron WA	625
Telescoop (45°, 60 mm) + 20-60 x zoomlens	1045

JAPANESE / RUSSISCHE VERREKIJKERS

8 x 30 Tenta USSR + etui	110
20 x 70 ZCF + etui	625
7-15 x 35 ZCF + kompas	335
8 x 21 mini (rubber) + kompas	315

STATIEVEN

Slik SL 67	495
505 QF (3800 gram)	538
Slik SEC 16 (met pistoolgreep, 2800 gram)	415
Autoraamstatief	135

Prijzen miv. BTW en porto

Wijzigingen voorbehouden

INFORMATIE: ROY DE HAAS ☎ 036 - 5362819

Bovenstaande artikelen kunnen besteld worden door het vereiste bedrag over te maken op giro 4148343 tnv Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland, o/v het/de gewenste artikel(en).
De bestelling wordt binnen drie weken goed verpakt per post thuisbezorgd.

Wij zijn uw agent voor alle vogels van deze aarde:

NATUUR & BOEK

Als abonnee van DUTCH BIRDING ontving u enige tijd geleden een prachtig
vouwblad over een veelbelovende reeks die niemand mag missen:

HANDBOOK of the BIRDS of the WORLD
te verschijnen in tien delen
eerste deel september 1992

In Spanje voorbereid, onder auspiciën van de ICPB en aanvankelijk alleen door de
ICPB geannonceerd.

Overleg met de uitgever heeft er toe geleid dat wij nu kunnen optreden als agent:
u bestelt bij ons tegen dezelfde condities en de ICPB ontvangt een aanzienlijk deel
van de winst voor onderzoek en vogelbescherming. Meer informatie bij

telefoon 070 - 350 56 48

NATUUR en BOEK
Bankastraat 10
NL 2585 EN - Den Haag

VOGELEN IN ZOMPIGE WEIDEN of waar ook ter wereld

In een Bever-uitrusting blijf je er warm en droog bij:

- * Speciale steungevende rubberlaarzen
- * Waterdichte en toch ventilerende jacks en broeken
- * Behaaglijke, sterke fleecetruien
- * Rugzakken voor zware tochten of dagtourrugzakjes
- * Lichtgewicht tenten
- * Boeken, landkaarten, reisgidsen
- * Slaapzakken, bergschoenen, fototassen, fietstassen, etc, etc.

BEVER[®]
ZWERFSPOORT

Meer informatie of de jubileumcatalogus bel dan even 070 - 3 88 37 00

Den Haag 2521 AB Calandplein 4, Bever Boek & Kaart Den Haag 2521 AB Calandplein 4, Rotterdam Adm. de Ruyterweg 33-35, Utrecht Balijelaan 12, Haarlem Zijlweg
63, Breda Wilhelminastraat 22, Apeldoorn Brinklaan 45, Hilversum Havenstraat 16, Arnhem Utrechtsestraat 5, Erdman Schmidt Hoogeveen Weberstraat 7

SWIFT, Objectief het verst.

SWIFT

Niet alleen professionals kiezen voor kijkers van Swift. Maar ook mensen die oog hebben voor kwaliteit tegen een scherpe prijs. Swift staat voor Amerikaans-Japanse toptechniek en een perfecte optiek. De bouw is zeer solide. Vandaar de unieke garantie. Vandaar ook aanbevolen door Vogelbescherming (de Cameo en Audubon). Dat zegt heel wat. Neem eens een kijkje. Dan ziet u 't meteen.

Importeur Benelux:
Technolyt BV Wormerveer Tel. 075-282204

DUTCH BIRDING

*Tweemaandelijks
tijdschrift voor elke
fervente vogelaar*

Schrijf voor informatie naar:
Dutch Birding, Postbus 75611,
1070 AP Amsterdam

Geheimtip für Naturfreunde und Ornithologen:

Khao-Yai, größter Nationalpark in Thailand. 150 km nordöstlich von Bangkok, 220 km² groß und 400 bis 1350 m ü. M. Unberührte und ursprüngliche Pflanzen- und Tierwelt (2500 versch. Pflanzenarten und seltene Vögel). 12 km von Parkgrenze mod. Bungalowanlage, geführt von selbsthaftem Berliner. Angeboten werden naturelle und kulturelle Exkursionen. Eigene Exkursionen und Individualwünsche möglich. Europ. und vegetarische Speisen im Angebot. Swimming-Pool vorhanden. Günstige Preise. Überwinterungsmöglichkeit für Senioren.

Videofilm anfordern (für Selbstkosten DM 20,-). Für Informationsunterlagen Kontakt:

Werner Thielen, im Wolfsangel 8,
D-5400 Koblenz
Telefax: 09-49-261-86211
Telefon: 09-49-261-869494 (nach 17 Uhr)

SUPERPRIJZEN

*Door eigen import-
met volledige garantie*

KOWA TELESCOPEN

TNS 1 f 850,-	TNS 2 f 800,-
TNS 3 f 1697,50	TNS 4 f 1635,-
Okulair 20-60 x f 445,-	
20 ww f 285,-	30 ww f 365,-

OPTOLYTH

TBS 80 Fluorit lenzen f 1675,-	
Okulair 20-60 x f 457,50	
20 ww f 335,-	30 ww f 380,-

speciaalzaak sinds 1836

HES VAN ZWEDEN BV

Broerenstraat 17
6811 EA Arnhem, tel. 085 - 42 65 96

Struikrietzanger te Lelystad in juni 1990

C J (Kees) Breek & Arnoud B van den Berg

Op 26 juni 1990, om 12:00, ving Kees Breek in een mistnet te Lelystad, Flevoland, een ongestreepte rietzanger die hem onmiddellijk opviel door de lichte witachtige onderzijde en duidelijke opvallend witachtige wenkbrauwstreep. De bovenzijde was iets groener dan die van een Bosrietzanger *Acrocephalus palustris* of Kleine Karekiet *A scirpaceus*. Ook viel meteen de korte vleugel op en werden buitenvlagversmallingen aan de (van buiten naar binnen geteld) derde, vierde en vijfde handpen geconstateerd. Aangezien KB zich herinnerde dat de door de familie Liebrechts op 8 september 1987 gevangen en aan hem getoonde Veldrietzanger *A agricola* een minder groenachtige tint had, rees direct het vermoeden dat het een Struikrietzanger *A dumetorum* (ook wel Blyths Rietzanger genoemd) betrof. Er komen in Europa immers geen andere ongestreepte kleine rietzangers voor met een dergelijke vleugelstructuur.

De vogel werd geringd (Arnhem F203084), uitgebreid gefotografeerd en beschreven en getoond aan de familie Liebrechts. Vervolgens is de vogel op de vangplaats losgelaten. Ongeveer een uur later werd hij voor een tweede maal uit het net bevrijd. Daarna werd de vogel niet meer waargenomen. Deze ringvangst vormde het eerste geval van de Struikrietzanger voor Nederland en het tweede Westeuropese voorjaarsgeval ten westen van 6°O.

Beschrijving

De onderstaande beschrijving is gebaseerd op aantekeningen en foto's van KB.

GROOTTE & BOUW Grootte als Kleine Karekiet. Kop met plat voorhoofd. Vleugel vrij kort en rond. Handpenprojectie c 60% van zichtbare lengte tertials. Staart iets afgerond. Versmallingen aan buitenvlag van p3-4 (duidelijk) en p5 (iets minder duidelijk) (handpennen van buiten naar binnen genummerd).

KOP Bovenkop bruin als rest bovenzijde. Wenkbrauwstreep witachtig, breedst van snavel tot boven oog en iets smaller tot c 3 mm achter oog. Vage donkerbruine oogstreep voor oog duidelijkst als donkere, vaag begrensde vlek op teugel. Oorstreek lichter bruin dan bovenkop. Contrasterende witte halve oogring beneden oog. Opvallend witte kin en keel.

BOVENDELEN Mantel, schouder en rug egaal grijsachtig bruin met groenachtig zweem. Stuit en bovenstaartdekveren iets groener dan overige bovendelen.

ONDERDELEN Onderzijde witachtig met gelig waas. Vaag begrensde bruine borstband aan zijkant breed en

opvallend. Flank iets donkerder dan buik. Onderstaartdekveren vuilwit.

VLEUGEL Handpennen bruin met vage, lichte, groenachtige randen. Tertials grijsbruin met vrij opvallende vaag begrensde lichte zoom. Grote duimvleugelveer met binnenvlag donkerder bruin dan tertials en met lichter bruine buitenvlag en bijna witte, brede, vaag begrensde buitenrand.

STAART Grijsachtig bruin.

NAAKTE DELEN Bovensnavel donkerbruin met lichte geelroze snijrand, ondersnavel geheel licht geelroze. Mondhoek geel. Mondholte helder oranje. Iris bruin. Tarsus grijsbruin. Tenen grijsachtig rozebruin. Voetzool vuilgeel. Nagels licht grijsbruin.

BIOMETRIE Vleugellengte 63 mm. Staart 56 mm. Tarsus 23 mm. Snavelpunt tot schedel 17.5 mm, tot bevedering 12 mm. Snavelbreedte 4 mm. Pootdikte 1.8 mm. Vleugel formule: p1 (buitenste handpen) 1.5 mm korter dan langste handpendekveer. P3-5 langste handpennen, p2 5 mm, p6 3.5 mm, p7 5.5 mm, p8 8 mm, p9 9 mm en p10 10.5 mm korter dan p3. P2 met 12 mm lange versmalling van binnenvlag (6 mm korter dan armpennen). Handpenprojectie 13 mm. Buitenste staartpen 5 mm korter dan langste. Langste onderstaartdekveer 14 mm korter dan langste staartpen. Lengte binnenteen als bij Bosrietzanger. Gewicht 11.5 g.

SLEET Verenkleed vrij sterk gesleten, vooral hand- en staartpennen.

GELUID Niet gehoord.

Determinatie

Verskillende soorten spotvogels *Hippolais* kunnen worden uitgesloten omdat ze onder andere kortere onderstaartdekveren, een meer rechthoekige staart en minder bruine en meer grijsgroene bovendelen hebben. Vale Spotvogel *H pallida* komt in kleur en maten overeen met Struikrietzanger maar heeft p1 altijd langer dan de langste handpendekveer, variërend van 2,5-7 mm bij Oostelijke Vale Spotvogel *H p elaeica* en 4-9 mm bij Westelijke Vale Spotvogel *H p opaca* terwijl p1 bij Struikrietzanger in lengte varieert van 3 mm korter tot 2,5 langer dan de langste handpendekveer (Svensson 1984). Bosrietzanger en Kleine Karekiet hebben een andere vleugel formule met p3 langer dan p4 en duidelijk langer dan p5. Bosrietzanger heeft alleen aan p3 een buitenvlagversmalling en Kleine Karekiet alleen aan p3 en soms aan p4 (en nooit aan p5). Bovendien heeft Bosrietzanger een langere vleugel van minimaal 66 mm en reikt bij Kleine Karekiet de versmalling van de binnenvlag van p2 maximaal 2 mm korter dan de armpennen

107-108 Struikrietzanger *Acrocephalus dumetorum*, Lelystad, Flevoland, 26 juni 1990 (C J Breek)

109 Struikrietzanger *Acrocephalus dumetorum*, Lelystad, Flevoland, 26 juni 1990 (C J Breek)

110 Veldrietzanger *Acrocephalus agricola*, Van, Turkije, 8 mei 1987 (Arnoud B van den Berg)

(Svensson 1984). De beide andere ongestreepte kleinerietzangers, Veldrietzanger en Struikrietzanger, kunnen wel versmalde buitenvlaggen aan, ongeveer even lange, p3-5 hebben. De vleugellengte van 63 mm, staartronding van 5 mm en de lengte van snavelpunt tot schedel van 17.5 mm passen echter goed op Struikrietzanger en niet op Veldrietzanger. Struikrietzanger heeft gemiddeld een langere vleugel, minder ronde staart en langere snavel dan Veldrietzanger, die hiervoor als maximale lengten respectievelijk 61, 8 en 16 mm heeft (Williamson 1976).

Behalve de biometrie wijst ook het verenkleed op een Struikrietzanger. De wenkbrauwstreep van de Flevolandse vogel is korter en minder opvallend en breed achter het oog dan dat bij Veldrietzanger het geval is. Bovendien ontbreken de voor een Veldrietzanger karakteristieke donkere boven- en onderbegrenzing van de wenkbrauwstreep en de roodbruine stuit. De ondersnavel van de vogel is geheel licht en mist (net als bij Bosrietzanger en Kleine Karekiet) de bij een Veldrietzanger vaak zichtbare donkere distale vlek.

De tertials zijn meer uniform gekleurd dan bij de meeste Bosrietzangers en Kleine Karekieten. Ook de duimvleugel is bij deze beide soorten meestal veel donkerder (met name op de buitenvlag) en contrasteert evenals de donkere centra van de tertials duidelijk met de overige bovendelen.

De sleet van hand- en staartpenen maakt duidelijk dat het een adulte vogel betrof.

Veldherkenning

Veldrietzanger en Struikrietzanger tonen overeenkomsten in vleugelformule en worden daardoor nogal eens met elkaar verward (cf Britton et al 1980, van Ijzendoorn & Westhof 1985). Van de vier ongestreepte kleine rietzangers heeft Veldrietzanger echter de meeste specifieke veldkenmerken zoals een markante koptekening en korte handpenprojectie. Veldrietzanger heeft volgens Svensson (1984) vaak een karakteristieke donkere distale vlek op de ondersnavel die bij de andere drie soorten ontbreekt. Volgens Lewington et al (1991) heeft Struikrietzanger echter, in tegenstelling tot de Flevolandse vogel, ook vaak een donkere vlek aan het eind van de ondersnavel (hoewel zelden zo donker als bij Veldrietzanger).

In de hand zijn Veldrietzanger en Struikrietzanger direct van Bosrietzanger en Kleine Karekiet te onderscheiden. Daarentegen is het in het veld vrijwel ondoenlijk om van een Struikrietzanger de verschillen met Kleine Karekiet of zelfs Bosrietzanger te onderkennen. Struikrietzanger heeft vergeleken met de beide laatstgenoemde gemiddeld de

kortste handpenprojectie van 55-80% tegen 70-95% bij Kleine Karekiet en 75-100% bij Bosrietzanger (Harrap 1989). Dit betekent dat dit kenmerk alleen bruikbaar is bij Struikrietzangers die de kortste handpenprojectie hebben. Een ander in het veld moeilijk vast te stellen kenmerk betreft de plaats waar bij een gesloten vleugel het begin van de versmallingen van de handpenbuitenvlaggen is gelegen ten opzichte van de tertials. De (twee of vaak drie) versmallingen van de buitenvlaggen beginnen bij Struikrietzanger ter hoogte van het eindpunt van de tertials terwijl bij Bosrietzanger en Kleine Karekiet de versmalling ongeveer halverwege de handpenprojectie begint (Harvey & Porter 1986).

De wenkbrauwstreep en de halve witte oogring van Struikrietzanger zijn opvallender en de bovenzijde is iets bleker en iets grijsgroener en minder roodbruin getint dan bij Westelijke Kleine Karekiet *As scirpaceus*. Deze kenmerken verschillen echter niet of nauwelijks van Oostelijke Kleine Karekiet *As fuscus* of Bosrietzanger (Harvey & Porter 1984, Harrap 1989, cf van den Berg & Symens 1992). Een goed veldkenmerk voor veel Struikrietzangers is de uniform gekleurde bovenzijde. Bosrietzanger en Kleine Karekiet hebben vergeleken met de meeste Struikrietzangers donkerdere centra van tertials met opvallendere en scherper begrensde lichte zomen en een contrasterende donkerdere duimvleugel. Dit verschil gaat niet altijd op omdat sommige Kleine Karekieten een bijna uniform verenkleed hebben. Bovendien toonde de Flevolandse vogel voor een Struikrietzanger relatief opvallende lichte tertialzomen en donkere duimvleugel (vooral de in het veld niet altijd zichtbare binnenvlag was donker). De duimvleugel van Struikrietzanger is echter nooit zo donker als bij sommige Bosrietzangers en Kleine Karekieten het geval is (Harrap 1989).

Het beste veldkenmerk is zonder twijfel de zang, die sterk aan een Zanglijster *Turdus philomelos* doet denken. Wanneer de vogel echter niet zingt, doet de vinder er goed aan om iemand met een ringvergunning te vragen hem te vangen.

Verspreiding en voorkomen

Struikrietzanger is broedvogel van Finland oostwaarts in Centraalazië tot westelijk van het Baikalmeer en in Zuidazië tot Noordoost-Iran en in het Himalaya-gebied (Harrison 1982). Hij kan in allerlei vegetatie voorkomen en is minder aan water gebonden dan de meeste *Acrocephalus*-soorten. Meestal broedt hij in gebieden met een dichte (gedurende zijn verblijf van 40-50 tot 150-170 cm hoogte groeiende) kruidlaag waarin zich dicht struik-

gewas bevindt dat niet meer dan de helft van het terrein bedekt (Glutz von Blotzheim 1991). De soort overwintert in India en Zuidoostazië.

Van Groot-Brittannië zijn tot en met 1990 16 gevallen bekend waarvan 14 tussen 30 augustus en 21 oktober, één op 14 augustus en één op 28 mei (Dymond et al 1989, Rogers & Rarities Committee 1990, 1991). Recentelijk, op 31 augustus 1991, was er nog een vangst te Hauxley, Northumberland (Harrap 1991). De laatste Britse veldwaarneming was in 1975 en alle gevallen hierna betroffen vangsten. Van andere westelijk gelegen Westeuropese landen zijn uitsluitend najaarsgevallen bekend, met gevallen in België (19 september 1988 en twee in Het Zwin bij Knokke, Westvlaanderen, op 1 en 10 oktober 1991; geen van drieën is echter nog ingediend bij de Belgische zeldzaamhedencommissie), Frankrijk (26 augustus 1984), Gibraltar (september 1973), Ierland (13-19 oktober 1969), Malta (oktober 1990) en Spanje (september 1972) (Dymond et al 1989, Anonymus 1990, 1991a-b, Lewington et al 1991).

Daarentegen zijn er uitsluitend voorjaarsgevallen, vaak van zingende exemplaren, in Denemarken (tot en met 1989 10, tussen 29 mei en 18 juni) en Polen (meer dan 14, alle tussen 30 mei en 22 juni) (Anonymus 1990, Tomialojc 1990, Olsen 1991). De drie gevallen van Duitsland, in de voormalige DDR, betreffen zomergevallen op 10 augustus 1984, 20-28 juni 1987 en 15 augustus 1990 (Glutz von Blotzheim 1991). De zes gevallen in Noorwegen komen zowel uit juni-juli als uit september-oktober (Lewington et al 1991).

Verder oostelijk in Europa is de soort in het laatste decennium opvallend toegenomen als broedvogel. In Zweden werd de soort in juni 1958 voor het eerst vastgesteld en sinds 1970 ieder jaar met (tot en met 1986) gevallen tussen 18 mei en 15 juli (Breife et al 1990). In 1984 werd het eerste broedgeval voor Zweden ontdekt en sindsdien zijn de aantallen toegenomen van 24 zingende exemplaren in 1984 tot 53 in 1988 (Anonymus 1989, Lewington et al 1991). In Finland zijn de aantallen toegenomen tot 5000 zingende exemplaren in 1988 (Anonymus 1989). Ook van Letland en Litouwen worden opvallende toenames en broedgevallen gemeld (Anonymus 1982, 1989, 1991a, Kurlavicius 1991).

Prognose

De recente toename van zingende Struikrietzangers in Finland, Zweden en de Baltische landen vormen aanwijzingen dat het broedgebied zich in westelijke richting uitbreidt. Ook het hoge percentage voorjaarsgevallen in Denemarken, Duitsland,

Noorwegen en Polen duidt hierop. Het voorjaarsgeval in Flevoland geeft voeding aan de gedachte dat deze soort binnen niet al te lange tijd ook zingend in Nederland kan worden aangetroffen en zoals Krekkelzanger *Locustella fluviatilis* Roodmus *Carpodacus erythrinus* vanuit het oosten Westeuropa zal koloniseren. De Flevolandse vogel is echter (nog slechts) het tweede Westeuropese voorjaarsgeval buiten Scandinavië en de aan de Oostzee grenzende landen; het eerste betrof de vangst van een mannetje op 28 mei 1984 in Spurn, North Humberside, Engeland (Harvey & Porter 1986).

Summary

BLYTH'S REED WARBLER AT LELYSTAD IN JUNE 1990 On 26 June 1990, an adult Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* was trapped and ringed at Lelystad, Flevoland. It was not holding a territory and was not seen afterwards. A description of the bird is given (see also van den Berg et al 1992). Certain elements of the description are discussed such as the rather contrasting dark inner web of the alula, the rather conspicuous whitish edges of the tertials and the absence of a dark distal part on the lower mandible. This was the first record of Blyth's Reed Warbler for the Netherlands and (only) the second western European spring record away from Scandinavia and the countries bordering the Baltic Sea. Nearly all records in Denmark, Germany, Poland and Sweden (where annual since 1970 and increasing) concerned territorial birds during May-mid-August, most of them singing. On the contrary, with only one exception, all European records up to and including 1989 west of 6°E in Belgium (three, all awaiting acceptance by the Belgian rarities committee), Britain (17, of which one on 28 May 1984), France (one), Gibraltar (one) and Spain (one) were migrants during mid-August-October. Because of the species' increase as a breeding bird in Finland, Sweden and the Baltic countries, it is suggested as likely that in the near future singing birds will be encountered in the Netherlands.

Verwijzingen

- Anonymus 1982, 1989, 1990, 1991a. European news. Br Birds 75: 25-30; 82: 14-25, 349-355; 83: 222-230; 84: 226-236.
- Anonymus 1991b. Western Palearctic news. Birding World 4: 360-362.
- van den Berg, A B, de By, R A & CDNA 1992. Rare birds in the Netherlands in 1990. Dutch Birding 14: 73-90.
- van den Berg, A B & Symens, P 1992. Occurrence and identification of Basra Reed Warbler in Saudi Arabia. Dutch Birding 14: 41-48.
- Breife, B, Hirschfeld, E, Kjellén, N & Ullman, M 1990. Sällsynta fåglar i Sverige. Lund.
- Britton, D, Grant, P J & Harvey, W G 1980. Identification of Blyth's Reed and Paddyfield Warbler. Br Birds 73: 589.
- Dymond, J N, Fraser, P A & Gantlett, S J M 1989. Rare birds in Britain and Ireland. Calton.

- Glutz von Blotzheim, U N 1991. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 12. Wiesbaden.
- Harrap, S 1989. The difficulties of Reed, Marsh and Blyth's Reed Warbler identification. *Birding World* 2: 318-324.
- Harrap, S 1991. 1991: a review of the birding year. *Birding World* 4: 428-433.
- Harrison, C 1982. An atlas of the birds of the Western Palearctic. Londen.
- Harvey, W G & Porter, R F 1984. Field identification of Blyth's Reed Warbler. *Br Birds* 77: 393-411.
- Harvey, W G & Porter, R F 1986. Mystery photograph 116: Blyth's Reed Warbler. *Br Birds* 79: 392-396.
- van IJzendoorn, E J & Westhof, J H P 1985. Veldrietzanger uit 1971 in ere hersteld. *Dutch Birding* 7: 121-128.
- Kurlavicius, P 1991. Rare and new bird species in Lithuania: this century. *Acta Ornithol Litu* 4: 81-95.
- Lewington, I, Alström, P & Colston, P 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. Londen.
- Olsen, K M 1991. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1989. *Dan Ornithol Foren Tidsskr* 85: 20-34.
- Rogers, M J & Rarities Committee 1990, 1991. Report on rare birds in Great Britain in 1990-91. *Br Birds* 83: 439-496, 84: 449-505.
- Svensson, L 1984. Identification guide to European Passerines. Stockholm.
- Tomialojc, T 1990. Ptaki Polski. Warszawa.
- Williamson, K 1976. Identification for ringers 1: the genera *Cettia*, *Locustella*, *Acrocephalus* and *Hippolais*. Tring.

C J (Kees) Breek, Karveel 58-66, 8242 WC Lelystad, Nederland
Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Nederland

Grote Kanoet in Oostvaardersplassen en bij Camperduin in september-oktober 1991

Klaas J Eigenhuis

De Oostvaardersplassen, Flevoland, zijn een rijk gebied voor riet- en watervogels en bij uitstek aantrekkelijk voor steltlopers van zoetwaterslikken. Het 5800 ha grote terrein is echter thans nog erg slecht toegankelijk voor de natuurliefhebber die de vogels van nabij wil bestuderen. Twee observatiehutten aan de Knardijk zijn gelegen in het voor steltlopers minst aantrekkelijke deel terwijl het steltloperrijke deel ter hoogte van kilometerpaal 23.4 bekeken moet worden vanaf de Oostvaardersdijk. Hier is de afstand tot de vogels groot en bederft het langrazende verkeer de sfeer grondig. Een paar eenvoudige hutten naar Brits voorbeeld in dit gedeelte zou een prachtige oplossing zijn.

Van 19 tot en met 25 september 1991 was de ornithologische belangstelling uit binnen- en buitenland voor dit deel van de Oostvaardersplassen extra groot wegens de aanwezigheid – voor het eerst in Nederland – van een zeldzame steltloper uit Noordoost-Siberië, een Grote Kanoet *Calidris*

tenuirostris. Ik ontdekte de juveniele vogel toen die samen met enkele juveniele Kanoeten *C canutus* liep waarvan er in totaal zeven aanwezig waren. De Grote Kanoet was van de Kanoeten te onderscheiden door het iets grotere formaat, de iets langere en relatief dunnere snavel, de brede zwarte centra van de schouderveren, de donkere stippling van de flanken en vooral de borst, en de wittere stuit in de vlucht. Gedurende zijn verblijf begon de vogel steeds meer veren uit de middelste van de vijf rijen schouderveren te ruïen waardoor een brede bleke baan over de schouder zichtbaar werd. Dit maakte hem individueel herkenbaar zodat vrijwel vaststaat dat het dezelfde vogel was die Hans van der Meulen op 29 september 1991 herontdekte in De Putten bij Camperduin, Noordholland, hemelsbreed c 54 km van de vorige plek. Hier verbleef de Grote Kanoet tot en met 6 oktober 1991 en trok wederom veel bekijks omdat de vogel van veel kleinere afstand kon worden geobserveerd (en gefotografeerd!) dan in de Oostvaardersplassen.

Beschrijving

GROOTTE & BOUW In directe vergelijking met Kanoet duidelijk iets groter, met iets langere en 'puntigere' snavel (verschil in dikte tussen snavelbasis en snavelpunt groter). Lichaam iets squaler en minder zwaar dan van Zilverplevier *Pluvialis squatarola* waarmee ook regelmatig direct te vergelijken. Snavel iets langer dan kop, verhouding afhankelijk van houding van nek. Poten relatief kort, in absolute zin iets langer dan van Kanoet, en tibia relatief lang. Handenprojectie iets korter dan tarsuslengte. Vleugeltop ruim voorbij staartpunt reikend. Vier tenen.

KOP Tamelijk onopvallend getekend, lichtgrijs met donkerdere lengtestreepjes. Strepen op kruin echter dikker en dichter, daardoor vrij duidelijk begrensd donker petje vormend. Ook teugel en oorstreek iets dichter gestreept dan rest van kop waardoor soms vrij markante lichte wenkbrauwstreep ontstaand. Veeptartij op ondersnavel afgerond witachtig veldje vormend, in voorzicht lijkend op tot onder snavel afgezakkt 'brillette'.

HALS Lichtgrijs, zwak gestreept. Achterhals lichte onderbreking vormend tussen donkere kruin en mantel. Voorhals overgang vormend tussen witte keel en donkere borstband.

BOVENDELEN Mantelveren met zwarte centra en warmbruine randen. Rug voortzetting hiervan maar veerranden lichter tot witachtig. Centrum van stuit helder wit, daaromheen enigszins grijs gevlekt. Bovenstaartdekveren grotendeels witachtig, in ieder geval op buitenste enkele zwarte vlekken. Stuit 'in ruime zin' witter dan bij Kanoet, herinnerend aan die van Zilverplevier in vlucht. Schouderveren met zwartachtige centra, naar basis van veer lichter wordend, goed zichtbaar op rij schouderveren onder ontbrekende middelste rij. Deze licht bruin-grijze veerdelen als vage, ook op grotere afstand zichtbare, vrij brede lichte baan afstekend, zwart overkomende schouderveld in twee ongeveer gelijke delen verdelend. Randen van schouderveren geelbruin, lichter dan die van mantelveren; zowel aan veertop als tweemaal aan beide veerzijden rand smal onderbroken door uitloper van centrum; zwart veercentrum daardoor ongeveer vorm van eikeblad hebbend. Bovenste schouderveren eenvoudiger getekend (of tekening minder goed zichtbaar door overlap van veren).

ONDERDELEN Over gehele breedte borstband gevormd door verdichtende donkere streepjes, stippen en vlekken (zonder geelbruine ondergrond). Caudaal hiervan in lengterichting minstens zevental (aan één kant geteld) dunne rijen fijnere stippen en, naar achter toe, streepjes; deze rijen langst en opvallendst op flank, waar vlekken ruitvormig. Later veel van deze rijen door rui verdwenen. Buik vuilwit (nat?), anaalstreek wit. Dijveren als buik. Onderdelen op afstand herinnerend aan Gestreepte Strandloper *C melanotos*.

VLEUGEL In rusthouding handpennen zwart met zeer dunne witachtige toppen. In vlucht handpennen echter grijsachtig, vooral op onderzijde maar ook, mede als gevolg van witte veerschacht, op bovenzijde. Armpennen op onderzijde grijsachtig, zonder donkere toppen van handpennen; bovenzijde armpennen grijs. Vier tertiaals, grijsachtig met brede witte zoom en top; donkere

schachtstreep, subterminaal in zwartachtig 'bolletje' eindigend; spitse uitloper hiervan witte zoom aan veertop naaldvormig onderbrekend; langs veerzomen hier en daar zeer zwakke vlekkerige donkere verdichtingen van grijsachtig centraal deel. Grote, middelste en kleine vleugeldekveren ongeveer als tertiaals maar 'bolletje' meer ankervormig met lange spil en korte armen, dikste ankerarmen steeds op binnenste dekveren. Van meeste grote dekveren alleen toppen van buitenvlaggen zichtbaar. Middelste dekveren nauwelijks overlappend en over volle breedte zichtbaar; hier 'anker' duidelijk zichtbaar (uiteraard alleen op korte afstand). Alle dekveren met vrij brede (c 2 mm), gelijkmatige, bijna witte randen, alleen aan top naaldvormig zwart onderbroken. Deze veerranden witste deel van alle bovendelen van staande vogel. Vleugelboeg opvallend zwart maar meestal onzichtbaar door overdekking door zijborstveren. In vlucht witte maar weinig contrastrijke vleugelstreep, gevormd door toppen van grote dekveren en bases van handpennen (inclusief schachten). Bovenhanddekveren hiertegen zeer zwart afstekend. Ondervleugel grijs, donkerste partijen gevormd door toppen van handpennen, grote onderhanddekveren en kleine onder-vleugeldekveren. Twee ongeveer parallel witachtige banen in vleugellengterichting lopend; één gevormd door bases van zichtbare arm- en handpennen, andere korter, meer naar vleugelvoorzand, met zwakke knik op overgang van kleine ondervleugeldekveren naar kleine onderhanddekveren.

111 Grote Kanoet *Calidris tenuirostris*, Oostvaardersplassen, Flevoland, september 1991 (Arnoud B van den Berg)

112 Grote Kanoet *Calidris tenuirostris*, De Putten bij Camperduin, Noordholland, oktober 1991 (Arnoud B van den Berg)

113 Grote Kanoet *Calidris tenuirostris*, De Putten bij Camperduin, Noordholland, oktober 1991 (René van Rossum)

STAART Middelste staartpennen ontbrekend, overige van boven licht bruin grijs, met smalle wittige zoom geheel rondom. Door vrij bleke staart contrast met witte stuit niet erg groot.

NAAKTE DELEN Iris donker waardoor oog tegen vrij bleek gezicht zwart afstekend. Oogrand witachtig. Snavel op afstand zwart, bij goede belichting en op korte afstand donker olijf- tot hoornkleurig. Uiterste basis ondersnavel iets bleker. Poot grijsgroen, bij goede belichting soms iets geel bevattend; op grote afstand meestal 'donker'.

RUI & SLEET Alle veren vers, tot uitdrukking komend in brede gelijkmatige veerranden op bovendelen en wittige toppen van handpennen. Geen rui van handpennen: 10 gave handpennen aanwezig. Van middelste rij schouderveren op 20 september nog twee veren aanwezig, later gehele rij ontbrekend. Ook buikveren ruiend, blijkend uit verdwijnen van enkele centrale rijen stippels. Rui middelste staartpennen begonnen. Eén verse winterkleedveer aanwezig in tweede rij schouderveren (van boven), links.

GEDRAG Als Kanoet foeragerend maar langzamer. In Oostvaardersplassen dikwijls in gezelschap van Kanoet maar ook vaak alleen lopend. Dikwijls midden in grote groep Wintertalingen *Anas crecca* staand, mogelijk als bescherming tegen veelvuldig overvliegende Bruine Kiekendieven *Circus aeruginosus*. In De Putten bij Camperduin, behalve met Kanoeten ook los contact met één of enkele Zilverplevieren. Hier foeragerend op nat slik zonder of met spaarzame begroeiing of op modderlanden langs pas gebaggerde polderslootjes waar foeragerend op 3-6 mm grote ovale poelslakken *Lymnaea peregra*. Zeer betrouwelijk zodat (vanuit auto) van zeer nabij foto's konden worden gemaakt.

Herkenning

Bij de herkenning van de Grote Kanoet speelden twee gelukkige omstandigheden een rol. Ten eerste kon door de aanvankelijk niet zo grote waarnemingsafstand het ankervormige patroon op de vleugeldekveren en tertials herkend worden waardoor de vogel onmiddellijk als juveniel gedetermineerd kon worden. Ten tweede was de aanwezigheid van een juveniele Kanoet van belang. Hierdoor konden meteen verschillen in structuur en in kleur en patroon van de veren worden opgemerkt van de enige twee strandlopersoorten die in aanmerking kwamen; derhalve was de determinatie in dit geval gemakkelijk (cf Nicholls 1986). Verse juveniele Kanoeten hebben een zalmkleurige gloed over de borst die ontbreekt bij juveniele Grote Kanoeten (deze hebben immers een zwartachtige borstband). Op grotere afstand is dit verschil echter minder duidelijk. In de Oostvaardersplassen bleek dan het zwarte schouderveld van de Grote Kanoet het beste verschilpunt. Wanneer we te maken hebben met (eerste) winterkleden, is de herkenning ongetwijfeld veel moeilijker (cf Marchant 1987).

Een Grote Kanoet in zomerkleed is door de

oranje of roodbruine kleuren op de schouderveren alleen te verwarren met de Surfbird *Aphriza virgata*. Deze heeft echter een zeer korte snavel. Wanneer men onvoldoende gespitst is op snavelengtes, kan een Grote Kanoet over het hoofd gezien worden door hem voor een Zilverplevier te houden, althans in juveniel of winterkleed. Een adult zomerkleed Kanoet heeft, afhankelijk van de ondersoort, ook meer of minder rood op de schouderveren maar hier overheerst het rood op de onderdelen waar een Grote Kanoet nooit rood vertoont. Omgekeerd heeft een Grote Kanoet niet altijd (even duidelijk) rood op de schouderveren in het zomerkleed, vermoedelijk vooral wanneer heteerste-zomervogels betreft. Zulke vogels hebben wel steeds de zwarte borstband die hen onmiddellijk van Kanoet onderscheidt. De Gestreepte Strandloper heeft ook een borstband en zou, ook om andere overeenkomende kenmerken, met Grote Kanoet verward kunnen worden. Deze soort is echter veel kleiner, heeft een donkere middenstuit in de vlucht en mist ook de donkere stippeling op de benedenborst en flanken (hooguit wat fijne streping op de flanken). De Siberische Strandloper *C acuminata* heeft het formaat van de Gestreepte Strandloper, heeft in het zomerkleed op de flanken meer 'chevrons' (v-tjes) dan (vette) stippen en een snavel die niet langer is dan de kop.

Verspreiding

De Grote Kanoet broedt in Noordoost-Siberië, oostelijk van de Lena. Het is een lange-afstandstrekkende vogel die vooral overwintert in Australië en Tasmanië en Nieuwzeeland als zuidelijkste punten bereikt heeft. Een overzicht met een kaartje van de wereldverspreiding van de soort geeft Marchant (1986). Recent werden eveneens overwinterende vogels vastgesteld in het gebied van de Arabische Golf (april 1991, meer dan 100) (Dutch Birding 13: 155, 1991) en in Oman (25 december 1989 - 6 januari 1990, meer dan 1000) (Uttley, via P Ellis in litt).

Tot (zeer) recent waren de broedbiologie en populatiegrootte nog zeer slecht bekend. Zo vermeldden Cramp & Simmons (1983) nog dat er van de soort slechts twee nesten gevonden waren. De totale wereldpopulatie werd in 1976 op slechts 10 000 individuen geschat; in 1986 was de schatting van het aantal door een beter inzicht in de populatiegroottes 30 keer zo groot (cf Marchant 1986).

Voorkomen in WP

De geschiedenis van verdwaalde Grote Kanoeten in de WP is niet ouder dan 13 jaar (!) en nu al zijn er minimaal zeven en maximaal negen waarne-

mingen bekend. In chronologische volgorde en met een korte bespreking zijn dit:

7 april 1979, adult zomerkleed, Sant Antoni, Ebro-delta, Tarragona, Catalonië, Spanje (Martínez-Vilalta & Motis 1985). Twee waarnemers, geen foto, redelijke tekening en beschrijving die andere soorten op tamelijk overtuigende wijze uitsluiten; publicatie echter pas na 6 jaar wegens onzekerheid over juistheid van determinatie; aanvaard door Iberische dwaalgastencommissie.

27 augustus 1980, adult zomerkleed, Oued Sous, bij Agadir, Marokko (Lister 1981). Eén (Britse) waarnemer, geen foto, goede beschrijving die andere soorten uitsluit; snelle publicatie in Frans tijdschrift (*Alauda*) maar waarschijnlijk nog niet beoordeeld.

24 oktober 1985, gedeeltelijk zomerkleed, gedeeltelijk winterkleed (wegens ontbreken van rood op schouderveren mogelijk derde kalenderjaar), slagpenruï, Eilat, Israël (Scheckerman 1986; in deze beschrijving werden overigens grote dekveren ten onrechte als 'nieuw' geïnterpreteerd, wat moeilijk overeen kan komen met oude ampennen: rui van handpennen was bij deze vogel immers net begonnen; Hans Scheckerman pers med). Veel waarnemers, redelijke foto's, goede tekening en beschrijving die andere soorten uitsluiten; vermoedelijk nog niet behandeld wegens het ontbreken van dwaalgastencommissie in Israël.

1 augustus 1987, adult zomerkleed, Langenwerder, bij Wismar, Rostock, Mecklenburg, Duitsland (Nehls & Schmeckebier 1988). Twee waarnemers (stellooper-ringers) die vogel in kwestie ter plekke konden vergelijken met *Shorebirds* (Hayman et al 1986), schetsen gemaakt (niet gepubliceerd), redelijke beschrijving die andere soorten uitsluit; aanvaard door dwaalgastencommissie van 'Arbeitsgruppe Avifauna Mecklenburgs'.

12 september 1987, Rossholmen, Nordre Øyeren, Fet, Noorwegen (Bentz 1989). Drie waarnemers; aanvaard door Noorse dwaalgastencommissie maar aangekondigd artikel nog niet verschenen. Leeftijd onbekend; er is één foto van vogel in vlucht waarop weinig details zichtbaar; wél de zeer witte stuit.

7 oktober 1987, juveniel kleed, Skagens Grenen, Skagen, Nordjylland, Denemarken (Olsen 1991). Eén waarnemer, geen foto, beschrijving zou redelijk zijn maar waarnemer geeft deze niet vrij; niet aanvaard door Deense dwaalgastencommissie.

10 april 1988, Étang de Saint-Quentin, Trappes, Yvelines, Frankrijk (*Alauda* 57: 293, 1989). Twee waarnemers, geen foto; niet aanvaard door Franse dwaalgastencommissie; ontvangen beschrijving van vogel suggereert correcte determinatie.

15 september 1988, adult zomerkleed, Scatness, Shetland, Groot-Brittannië (Ellis 1989, 1992). Meerdere waarnemers, redelijke kleurenfoto, goede beschrijving; aanvaard door Britse dwaalgastencommissie.

19 september tot en met 6 oktober 1991, juveniel kleed, ruiend naar eerste winterkleed, Oostvaardersplassen, Flevoland, en De Putten bij Camperduin, Noordholland, Nederland (dit artikel); aanvaard door CDNA.

Het valt op dat onder de genoemde zeven (negen)

gevallen zich geen vogels bevinden in (volledig) winterkleed en geen gevallen uit november tot en met maart. Twee verklaringen daarvoor strijden om de voorrang: de vogels bevinden zich op zuidelijkere breedten en/of de vogels zijn in dit kleed veel moeilijker te onderscheiden van Kanoeten in winterkleed. Het aantal adulte vogels overtreft voorlopig het aantal juveniele vogels met vijf tegen één (twee) waarvoor geen goede verklaring bestaat. De respectievelijke kleden zijn beide opvallend terwijl men het afdwalen van de normale trekroutes juist van jonge vogels zou verwachten.

Dankzegging

Velen hebben bijgedragen aan het grote succes dat het verblijf van de Grote Kanoet in Nederland genoemd mag worden. Ik noem (op het gevaar af onvolledig te zijn): Froukje Breek voor bemiddeling bij het telefoneren op het méést kritieke moment; Pieter Bison, Edward van IJzendoorn en Gerard Steinhaus voor het verstrekken van informatie; Arnold van den Berg, Gerald Driessens, Hans Gebuis en Lammert van der Veen voor het verstrekken van foto's en tekeningen van hoge kwaliteit; de vele 'herontdekkers' (zoals Patrick Beirens op 20 september); uiteraard Hans van der Meulen die velen aan zich verplichtte door de vogel op 29 september op de veel toegankelijker tweede waarnemingsplaats te ontdekken; en de buitenlandse correspondenten: Steen Christensen, Klaus Malling Olsen en Per Schiermacher Hansen (Denemarken), Philippe Dubois en Jean-Yves Frémont (Frankrijk), Pete Ellis en Michael Rogers (Groot-Brittannië), Morten Bilet en Andrew Clarke (Noorwegen) en Eduardo de Juana (Spanje).

Summary

GREAT KNOT IN OOSTVAARDERSPLASSEN AND NEAR CAMPERDUIN IN SEPTEMBER-OCTOBER 1991 A juvenile Great Knot *Calidris tenuirostris* was found in the Oostvaardersplassen, Flevoland, on 19 September 1991 where it stayed until 25 September. It was rediscovered in 'De Putten bij Camperduin', Noordholland, on 29 September. Here, it remained until 6 October. The bird lacked the third row of scapulars, which showed as a vague pale band on the surrounding dark scapular area, and the central rectrices, which made the tail appear lighter. One winter feather was in the second scapular row on the left side of the bird. It was easily recognized by the dark spots on the breast (creating a dark breast-band) and the flanks, and by the scapulars and wing-coverts which showed the typical juvenile pattern. The bird could be compared with Knots *C. canutus* and appeared slightly larger and longer-billed. This was the first record of Great Knot for the Netherlands and the first juvenile for the WP (if a Danish record remains unaccepted). It was also the first Great Knot in the WP to stay longer than 1 day and therefore could be

observed by 100s of birders. There are now at least seven records for the WP (at least five in Europe). All known records are detailed and their pattern discussed.

Verwijzingen

Bentz, P-G 1989. Sjeldne fugler in Norge i 1987. Vår Fuglefauna 12: 101-108.
Cramp, S & Simmons, K E L 1983. The birds of the Western Palearctic 3. Oxford.
Ellis, P 1989. Great Knot in Shetland – a new British bird. Birding World 2: 313-315.
Ellis, P N 1992. Great Knot: new to Britain and Ireland. Br Birds 85: 426-429.
Hayman, P, Marchant, J & Prater, T 1986. Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. London.
Lister, S M 1981. Le Grand Maubèche *Calidris tenuirostris*

tristis nouveau pour l'ouest du Paléarctique. Alauda 49: 227-228.
Marchant, J H 1986. Identification, habits and status of Great Knot. Br Birds 79: 123-135.
Marchant, J H 1987. Separation of Great Knot and Knot. Dutch Birding 9: 71-72.
Martínez-Vilalta, A & Motis, A 1985. Aves nuevas para la avifauna española, *Calidris tenuirostris*. Garcilla 65: 41-42.
Nehls, H W & Schmeckebier, D 1988. Grosser Knutt (*Calidris tenuirostris*) im August 1987 an der Ostseeküste der DDR. Beitr Vogelkd 8: 194-196.
Nicholls, G 1986. Varia: Great Knot. Dutch Birding 8: 104-105.
Olsen, K M 1991. Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1989. Dansk Ornithol Foren Tidsskr 85: 31.
Schekkerman, H 1986. Great Knot in Israel in October 1985. Dutch Birding 8: 99-101.

Klaas J Eigenhuis, Seringenstraat 6, 1431 BJ Aalsmeer, Nederland

Mededelingen

Uitwendige geslachtsverandering bij vrouwtje Wilde Eend

Op 12 augustus 1977 haalden twee kinderen een viertal verlaten jonge Wilde Eenden *Anas platyrhynchos* uit een poldersloot in Goes, Zeeland. Zij namen de donsjongen mee naar huis en verzorgden de dieren die uitgroeiden tot adulte vogels. Eenmaal gewend aan hun dagelijkse verzorging bleven de eenden jarenlang als huisdier in de tuin rondscharrelen.

Van één van de vrouwtjes bestaat nog een foto (plaat 114); het dier was toen c 4 jaar oud. Wat uiterlijk betreft, is het duidelijk een vrouwtje Wilde Eend. De vogel gedroeg zich eveneens als een vrouwtje. Ze paarde, legde eieren en deed pogingen tot broeden.

Na c 10 jaar begon dit vrouwtje te veranderen. Tijdens de rui kreeg ze een krul in de staart, kenmerkend voor een mannetje (plaat 115). In de daaropvolgende jaren veranderde de kleur. Ze kreeg een groene kop, een gele snavel, een bruine hals compleet met witte ring en het karakteristieke grijze venkleed (plaat 116). Het eerste jaar voltrok dit veranderingsproces zich in bescheiden mate maar naarmate de jaren verstreken werden de mannelijke kenmerken steeds overtuigender. De veranderingen traden niet op in het stemgeluid en het gedrag. In de inmiddels uit zeven eenden

bestaande groep gedroeg het dier zich nog steeds als een vrouwtje en werd door de overige eenden ook als zodanig beschouwd. Ze nam net als voorheen deel aan paringen met de in de groep aanwezige mannetjes (D Marks-Maarschalkerwaard pers med).

In haar 14e levensjaar stierf op 3 september 1991 het vrouwtje dat er inmiddels geheel als een mannetje uitzag (plaat 117). De vogel belandde voor nader uit- en inwendig onderzoek bij de auteurs die al eerder op de hoogte waren gesteld van het geval.

De bedoeling van de sectie was te onderzoeken of de uitwendige verandering het gevolg was van een afwijking aan het geslachtsorgaan. Een dergelijke afwijking kan ondermeer worden veroorzaakt door een tumor, degeneratie door ouderdom of door een ontsteking van het ovarium. In aanleg zijn zowel het mannelijk als het vrouwelijk geslachtsorgaan gelijk. Bij het mannetje groeien beide geslachtsorganen in de embryonale fase uit tot testes; bij het vrouwtje groeit alleen het linker ovarium uit en blijft het rechter geslachtsorgaan als primitief testis-achtig weefsel onderontwikkeld. Wanneer bij het vrouwtje het linker ovarium verloren gaat, raakt de hormoonhuishouding verstoord en gaat het rechter geslachtsorgaan zich onder invloed van de hypofyse ontwikkelen. Omdat deze echter een testis-achtige basis heeft, worden juist mannelijke hormonen in toenemende mate geproduceerd (van

114 Wilde Eend *Anas platyrhynchos*, vrouwtje, op 4-jarige leeftijd (*Dini Marks-Maarschalkerwaard*) **115** Krul in staart als typerend mannelijk kenmerk van zelfde vrouwtje Wilde Eend *Anas platyrhynchos* als in plaat 114, op 14-jarige leeftijd (*Frans van Bommel*) **116** Typerende mannelijke kop- en halstekening van zelfde vrouwtje Wilde Eend *Anas platyrhynchos* als in plaat 114, op 14-jarige leeftijd (*Frans van Bommel*)

117 Wilde Eend *Anas platyrhynchos*, zelfde vogel als in plaat 114, op 14-jarige leeftijd, met typerende mannelijke kenmerken (Frans van Bommel)

Oordt 1949, Young 1950). Hierdoor verandert het dier in een mannetje, hetgeen vrij snel kan gebeuren. Van Kippen *Gallus gallus* is bekend dat er binnen een aantal maanden sporen worden gevormd, een grotere kam ontstaat en het stemgeluid en het gedrag veranderen (van Oordt 1949, M T Frankenhuis pers med). Bij de rui verandert ook het verenkleed.

In de buikholte van de eend uit Goes werd een linker ovarium aangetroffen. Daarin bevond zich een aantal kleine en drie grote (30 x 30 mm) doorzichtige follikels. Deze follikels waren niet met dooiermateriaal gevuld maar met een olieachtige vloeistof. De follikels waren cysteus en de rest van het ovarium en een deel van het oviduct gaven hetzelfde beeld. De verwachte uitgroei van het rechter geslachtsorgaan werd echter niet aangetroffen. In de cloaca werd geen penis aangetroffen.

Het complete ovarium werd samen met het oviduct en de cloaca uitgeprepareerd. Het gehele preparaat en de gebalgde huid worden bewaard in het Natuurmuseum Rotterdam te Rotterdam, Zuid-holland.

Tijdens de sectie bleek duidelijk dat het linker ovarium pathologische veranderingen vertoonde (polycysteus ovarium). Dergelijke cysten worden

onder andere gevormd door tumoren (Boyd & Sheldon 1977). Wat de oorzaak in dit geval was kon niet worden achterhaald. Waarschijnlijk had het te maken met de leeftijd van de vogel, een ouderdomsverschijnsel. Het is opvallend dat de uiterlijk veranderde eend in de groep nog steeds als een vrouwtje werd beschouwd. In het algemeen is dit niet het geval (van Oordt 1949, M T Frankenhuis pers med). De verklaring kan liggen in het feit dat er in de groep een pikorde bestond waarbij het genoemde vrouwtje laag op de sociale ladder stond. Bij deze lage sociale positie hoort het gegeven dat het dier regelmatig getreden wordt door dieren hoger in rang. Deze onechte paringen hebben slechts tot doel de pikorde te bevestigen.

Dit geval geeft aan dat het uitsluitend op uitwendige kenmerken afgaan bij de geslachtsbepaling wel eens verkeerd kan uitpakken. Ook bij de Eider *Somateria mollissima* werd vastgesteld dat onder andere een 18 jaar oud vrouwtje een mannelijk verenkleed kreeg (Swennen et al 1989, Swennen 1990). Voorzichtigheid is geboden bij vogels die na een veldwaarneming omschreven worden als 'niet goed uitgekleurde mannetjes'; het kunnen vrouwtjes zijn. Voorzichtigheid is eveneens geboden bij onderzoek aan eenden in oude natuur-

historische collecties waarbij het geslacht slechts uitwendig werd vastgesteld. Mannetjes eenden die in vrouwelijke verandering komen uiterst zelden voor.

Hoewel het hier 'maar' om een Wilde Eend gaat, leek het ons toch van belang dit geval te publiceren. We houden ons aanbevolen voor reacties op deze mededeling en meldingen van soortgelijke gevallen.

We zijn dank verschuldigd aan D Marks-Maarschalkerwaard te Goes voor het beschikbaar stellen van het onderzoeksmateriaal en het verstrekken van aanvullende gegevens, en W Schaftenaar, dierenarts in Diergaarde Blijdorp te Rotterdam, Zuidholland, voor zijn commentaar bij de sectiebevindingen. Vervolgens danken wij C Swennen (Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, Texel, Noordholland) voor het becommentariëren van een eerdere versie van deze mededeling. Tenslotte dank aan M T Frankenhuis (Artis, Amsterdam, Noordholland) voor zijn adviezen bij de totstandkoming van deze mededeling.

Summary

EXTERNAL CHANGE IN SEXUAL CHARACTERS IN FEMALE MALLARD. On 12 August 1977, four deserted Mallard *Anas platyrhynchos* ducklings were found and subsequently hand-raised; they fully matured and lived for many years as garden pets in Goes, Zeeland. After c 10

years, one of the females gradually started to show male plumage and bare part characters. Within the group (now consisting of seven birds), however, the female still behaved as a female and was also treated like a female by the other ducks (which usually is not the case).

The bird died on 3 september 1991. Dissection revealed that the left ovary and part of the oviduct were cysteous, possibly as a result of age. The right ovary, however, was still in its normal embryonic state (usually, when the left ovary is lost, the right ovary develops into a testis-like organ producing male hormones; Young 1950).

Birders are regularly confronted in the field with ducks that show incompletely developed adult male plumage characters. Although these are often moulting or juvenile birds, there is a possibility that they are females showing male plumage and bare part characters due to an ovarian abnormality.

Verwijzingen

- Boyd, W & Sheldon, H 1977. An introduction to the study of disease. Seventh edition. Philadelphia.
van Oordt, G J 1949. Geslachtsverandering bij gewervelde dieren. Gorinchem.
Swennen, C, Duiven, P & Wintermans, G J M 1989. Abnormal plumage in possibly senile female Eiders *Somateria mollissima*. Wildfowl 40: 127-130.
Swennen, C 1990. Eidereenden *Somateria mollissima* met een afwijkend verenkleed. Limosa 63: 112-114.
Young, J Z 1950. The life of the vertebrates. Oxford.

J N J (Hans) Post, Diergaarde Blijdorp, Postbus 532, 3000 AM Rotterdam, Nederland
Erwin J O Kompanje, Natuurmuseum Rotterdam, Postbus 23452, 3001 KL Rotterdam, Nederland

Hybride Tafeleend x Witoogend te Utrecht in februari 1991

Tijdens een vorstperiode in februari 1991 bevond zich op het Merwedekanaal in het westelijke deel van Utrecht, Utrecht, een grote concentratie eenden, die ter hoogte van de Sojafabriek dankbaar gebruik maakten van het daar nog aanwezige open water. Naast maximaal c 100 Tafeleenden *Aythya ferina* en vele 10-tallen Kuifeenden *A fuligula* bevonden zich in de groep maximaal twee mannetjes Krooneend *Netta rufina* en c 10 Toppereenden *A marila*. Op 13 februari ontdekte ik in deze groep een eend die ik aanvankelijk voor een afwijkend mannetje Witoogend *A nyroca* hield maar in de daaropvolgende dagen (onder betere lichtomstandigheden) uiteindelijk determineerde als een hybride mannetje Tafeleend x Witoogend *A ferina* x *nyroca*. De vogel bleef tot 17 februari ter plaatse en verdween toen de dooi inviel.

GROOTTE Even groot als of iets kleiner dan Tafeleend, postuur vergelijkbaar, kop iets 'hoger'.

KOP & BORST Egaal diep kastanjebruin tot roodbruin, geen zichtbaar kleurverschil tussen kop en borst.

BOVENDELEN Rug bruingrijs met fijne schubtekening, iets donkerder en egaler dan bij vrouwtje Tafeleend. Bovenstaartdekveren en staart donkergrijs.

ONDERDELEN Flank licht bruingrijs, duidelijk lichter dan rug, met zeer fijne schubtekening. Duidelijke afscheiding tussen zijborst en flank, duidelijke (maar minder contrastrijke) afscheiding tussen flank en rug. Buik niet gezien. Anaalstreek donkergrijs. Onderstaartdekveren wit tot vuilwit, donker begrensd maar minder scherp afgetekend dan bij mannetje Witoogend.

VLEUGEL Vleugel donkergrijs, iets donkerder dan rug, handpennen met opvallende crèmekleurige randjes aan veertoppen. Witte vleugelstreep over armpennen.

NAAKTE DELEN Oog lichtgeel, iets lichter dan bij mannetje Kuifeend. Snavel lichtgrijs, naar basis toe geleidelijk iets donkerder wordend, zwarte snavelpunt rond nagel, iets minder groot dan bij mannetje Tafeleend, begrensd door smalle witte baan, geleidelijk overgaand in grijs van rest van snavel. Poot donkergrijs.

De determinatie is gebaseerd op Gillham et al (1966), Harris et al (1989) en Madge & Burn (1989).

De vogel leek veel op een mannetje Witoog-eend. De grootte (bijna als Tafeleend), de kleur van de iris (lichtgeel in plaats van wit), het opvallende contrast tussen borst en flank, de bruingrijze (in plaats van zwarte) rug en de minder scherp afgetekende lichte onderstaartdekveren sluiten een adult mannetje Witoog-eend echter uit en passen ook niet op een onvolwassen vogel of een mannetje in eclipskleed.

Onder slechte lichtomstandigheden (en met sneeuw op de rug) was de vogel soms moeilijk te onderscheiden van een vrouwtje Tafeleend, welke echter minder roodbruin op kop en borst is, lichte vlekken rond oog en snavelbasis heeft en meer vlekkerige en grijzere rug en flanken, zonder het beschreven contrast. Een vrouwtje Tafeleend heeft nooit duidelijke lichte onderstaartdekveren en altijd een donkere iris. De enige andere soort die in aanmerking komt is de Roodkroepend *A americana*, een Nearctische soort die (nog) niet in Europa is vastgesteld. Mannetjes in zomerkleed lijken op een mannetje Tafeleend door de rode kop, zwarte borst en grijze rug en flanken maar in eclipskleed worden kop en borst kastanjebruin. Er blijft echter altijd contrast tussen kop en borst, het contrast tussen rug en flanken is nauwelijks aanwezig, de iris is oranje-achtig en de kopvorm is anders dan bij Tafeleend of Witoog-eend. Daarnaast heeft een mannetje geen lichte onderstaartdekveren.

Zoals wel vaker bij afwijkende eenden biedt de mogelijkheid van een hybride uitkomst. De beschreven vogel past goed op de beschrijving van een mannetje hybride Tafeleend x Witoog-eend uit Gillham et al (1966). In deze uitvoerige studie naar hybriden van *Aythya*-eenden wordt deze kruising 'Witoog-eend-type hybride' ('Ferruginous Duck type hybrid') of 'Pagets Tafeleend' ('Paget's Pochard') genoemd, als één van de zeven beschreven 'standaard'-kruisingen (waaronder ook de in Nederland wat vaker waargenomen hybride van het 'Lesser Scaup-type'; cf de Knijff 1983, Osborne 1985, pers obs). De afbeeldingen en beschrijvingen van hetzelfde type hybride in Madge & Burn (1989) en Harris et al (1989) passen eveneens goed op de Utrechtse vogel. De vogel in Harris et al (1989) is getekend met een bijna wit oog, een donkerdere, bijna zwarte rug en zuiver witte onderstaartdekveren en lijkt dus nog meer op een Witoog-eend. Het contrast tussen kastanjebruine borst en lichtere, vaalbruine flank verradt hier de hybride herkomst.

Klaas Eigenhuis (in litt) meldt drie waarnemingen van Pagets Tafeleend: op 28 februari 1981 langs de Oostvaardersdijk, Flevoland; op 16 februari 1982

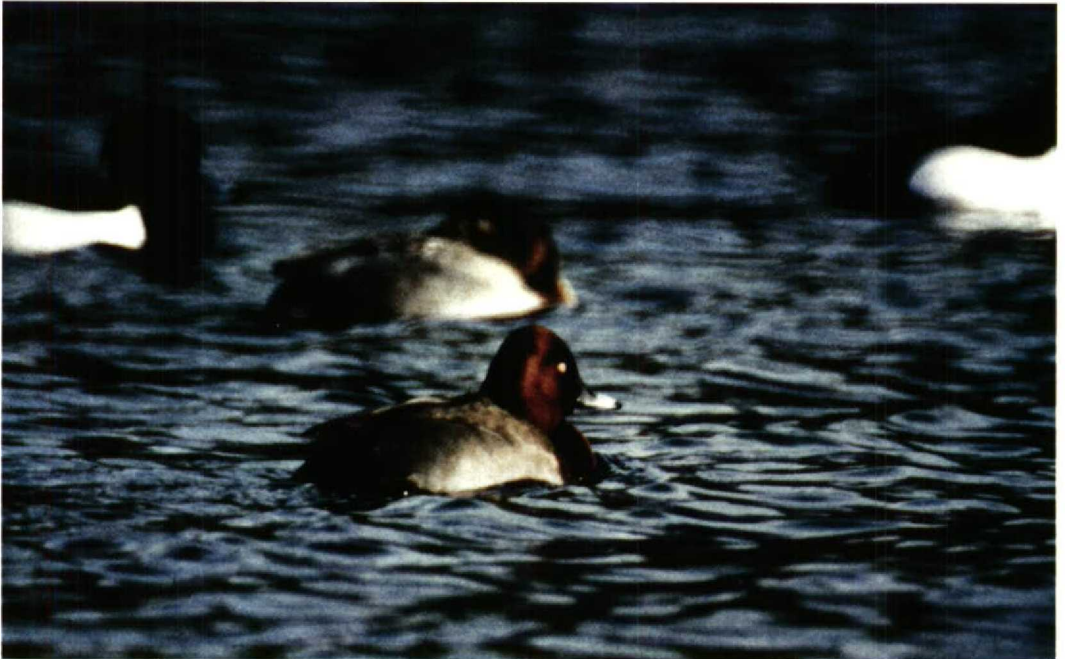
langs de Oostvaardersdijk (mogelijk dezelfde vogel); en op 23 januari 1985 in de Ringvaart bij Schiphol-Oost, Noordholland. De laatste vogel verschilde van de Utrechtse vogel door het ontbreken van lichte onderstaartdekveren en door de wat grijzere flanken. Op de foto (plaat 120) lijkt er nauwelijks kleurverschil tussen rug en flank te zijn (wat in werkelijkheid wel aanwezig was) waardoor de gelijkenis op een Roodkroepend in eclipskleed erg groot is. Uit Nederland zijn mij verder geen gevallen bekend. In België zijn de laatste jaren diverse gevallen van de Pagets Tafeleend vastgesteld (Gerald Driessens in litt, Bart de Schutter in litt): een mannetje bij Duffel, Antwerpen, in januari 1986, januari 1988 en december 1988; een ander mannetje op dezelfde plek in december 1986, november-december 1987 en oktober-december 1988; en een vrouwtjes-type hybride aldaar in februari en december 1988. Eén van de mannetjes was ook in oktober-december 1989 en november-december 1990 aanwezig. Verder is er een geval van een mannetje bij Obourg, Henegouwen, in 1990 en van een vrouwtje bij Blokkersdijk, Antwerpen, in januari 1989. De determinatie van vrouwtjes van dit type hybride is (nog) lastiger dan van mannetjes. Voor een beschrijving hiervan zij verwezen naar Gillham et al (1966). In dit artikel wordt voor Groot-Brittannië melding gemaakt van vier, alle in wilde staat, geschoten vogels uit Norfolk (tussen 1897 en 1933) en van nog minstens twee veldwaarnemingen. Een Zweeds geval van de Roodkroepend op 11 oktober 1964 te Malmö (Bauer et al 1980), dat jarenlang als enige Europese geval geregistreerd heeft gestaan (cf Br Birds 1984), is enkele jaren later ingetrokken omdat de beschrijving Pagets Tafeleend niet uitsloot (Klaas Eigenhuis in litt).

Hybride eenden komen relatief veel voor in gevangenschap waar de kans op – al dan niet opzettelijke – kruisingen groot is. In de collectie van 'Avifauna' in Alphen aan den Rijn, Zuidholland waren vroeger 10-tallen hybriden van dit type aanwezig (Eugène van der Burg pers med). Begin 1991 waren deze vogels daar niet meer. Ook in het wild komen hybriden bij eenden relatief veel voor. Mayr (1963) schat dat één op de 60 000 wilde vogels een hybride is. Van een hybride Tafeleend x Witoog-eend kan, gezien het schaarse voorkomen van de laatste soort in Nederland, zeker als broedvogel (hooguit enkele paren, SOVON 1987), betwijfeld worden of deze van wilde herkomst is. Echter, juist bij een soort die zich aan de rand van zijn verspreidingsgebied bevindt, zoals de Witoog-eend in Nederland, is de kans op hybridisatie groter (omdat een solitaire vogel moeilijk een partner van de eigen soort kan vinden) dan in een gebied waar

118-119 Hybride Tafeleend x Witoogeend *Aythya ferina* x *nyroca*, mannetje, Utrecht, Utrecht, 15 februari 1991 (Enno B Ebels)

120 Hybride Tafeleend x Witoogeend *Aythya ferina* x *nyroca*, mannetje, Schiphol-Oost, Noordholland, 23 januari 1985 (Jaap van 't Hof)

beide soorten in voldoende aantallen voorkomen (vergelijkbaar met bijvoorbeeld de gemengde broedgevallen van Dougalls Stern *Sterna dougallii* en Visdief *S hirundo* in Nederland en België). Dit betekent dat een Pagets Tafeleend in Nederland niet per definitie uit gevangenschap ontsnapt hoeft te zijn.

Ik dank Rolf de By voor het beschikbaar stellen van CDNA-gegevens en Klaas Eigenhuis voor het beschikbaar stellen van het artikel van Gillham et al (1966) en voor zijn commentaar op deze mededeling.

Summary

HYBRID POCHARD x FERRUGINOUS DUCK AT UTRECHT IN FEBRUARY 1991 During a spell of cold weather in February 1991, a duck present in a flock of wintering ducks in Utrecht, Utrecht, was eventually identified as a male hybrid Pochard x Ferruginous Duck *Aythya ferina* x *nyroca* (Ferruginous Duck type hybrid or 'Paget's Pochard'). The bird resembled a male Ferruginous Duck but differed in larger size (almost as Pochard), pale yellow (not white) eye, brownish-grey (not black) back, sharp contrast between chestnut-brown breast and pale greyish-brown flank and less clear white undertail-coverts. The pitfall of confusion with a genuine male Ferruginous Duck or eclipse male Redhead *A americana* (not yet recorded in Europe) is mentioned. Birds of this type have been recorded at least three times before in the Nether-

lands and have also been observed in Belgium and in Britain (including four birds collected in Norfolk). A formerly accepted Swedish record of Redhead has been rejected because Paget's Pochard could not be excluded. It is considered that these hybrids probably originate from captivity but the possibility of occurrence of wild birds should not be ruled out.

Verwijzingen

- Bauer, K A, Christiansson, S & Rudebeck, G 1980. [Redhead *Aythya americana*: a species new to Europe found in Malmö, Sweden.] *Vår Fågelvärld* 39: 275-276. [In Swedish; English summary.]
 British Birds 1984. The 'British Birds' list of birds of the Western Palearctic. Enlarged and revised edition. Blunham.
 Gillham, E H, Harrison, J M & Harrison, J G 1966. A study of certain *Aythya* hybrids. *Wildfowl Trust Annu Rep* 17: 49-65.
 Harris, A, Tucker, L & Vinicombe, K 1989. The MacMillan field guide to bird identification. Londen.
 de Knijff, P 1983. Mystery photograph 10: Pochard x Tufted Duck. *Dutch Birding* 5: 11-13.
 Mayr, E 1963. *Animal species and evolution*. Cambridge, Massachusetts.
 Osborne, K 1985. Mystery photographs 97: hybrid Tufted Duck x Pochard. *Br Birds* 78: 40-41.
 SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. Arnhem.

Enno B Ebels, Lessinglaan 7-2, 3533 AM Utrecht, Nederland

Variability of Dusky Warbler

In the majority of cases, field identification of Dusky *Phylloscopus fuscatulus* and Radde's Warblers *P schwarzi* is quite straightforward, and papers by Johns & Wallace (1980) and Madge (1987, 1990) provide an excellent reference for observers unfamiliar with these two Eastern Palearctic *Phylloscopus* warblers. However, these papers understated the variability of Dusky Warbler which can cause confusion and, quite possibly, the misidentification of an atypical Dusky Warbler.

The upperpart coloration of Dusky Warbler can be surprisingly variable. Johns & Wallace (1980) noted that Dusky Warbler can appear very grey. In my experience, some exhibit a slight greyish wash to the mantle which is only visible in the hand. I have also seen birds in the hand and in the field which appeared entirely grey (plate 121) or pale grey (plate 125) on the upperparts. Some have pale sandy upperparts very similar to Siberian Chiffchaff *P collybita tristis*. A Dusky Warbler present with a

Siberian Chiffchaff in Hong Kong in February 1990 had almost identical upperparts and on brief views or in poor light they were easily confused. I have not, however, seen Dusky Warbler with anything other than a faint olive tone to the upperparts. Dusky Warbler can also rarely have very dark, almost 'oily'-looking upperparts.

Retrapping of Dusky Warblers in Hong Kong one or more years after initial ringing has shown that the yellow on the belly, which is considered to be a feature of first-winter birds (Svensson 1984, Madge 1987), is frequently retained in adult plumage. This is not so bright as on first-winters but, unless the somewhat slight differences are appreciated, this feature is of no use for ageing birds in the hand.

While Dusky Warbler generally has duller undertail-coverts (plate 122) than Radde's Warbler (plate 123), Dusky Warbler may also have strikingly rich-buff undertail-coverts contrasting with the rest of the underparts (plate 124). Madge (1990) considered this feature to be diagnostic of Radde's Warbler as he stated that the undertail-coverts of

121 Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, showing grey upperparts, Mai Po, Hong Kong, February 1990 (Paul J Leader)
122 Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, showing pale buff undertail-coverts, Mai Po, Hong Kong, September 1991 (Paul J Leader) **123** Radde's Warbler *Phylloscopus schwarzi*, showing rich-buff undertail-coverts, Kadoorie Agricultural Research Centre, Hong Kong, November 1991 (Paul J Leader) **124** Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, showing rich-buff undertail-coverts contrasting with remainder of underparts, Mai Po, Hong Kong, January 1991 (Paul J Leader)

125 Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, showing grey upperparts, Mai Po, Hong Kong, February 1990 (Paul J Leader)

126 Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, showing very long, broad, well-marked supercilium, Mai Po, Hong Kong, February 1990 (Paul J Leader)

Dusky Warblers are buff but less rich than those of Radde's Warbler and not darker than the rest of the underparts.

It is widely accepted that the supercilium of Dusky Warbler is narrower than on Radde's Warbler and not extending so far towards the nape. However, in extreme cases, the supercilium can be both broad and very long, extending well towards the nape, and as prominent as any Radde's Warbler but almost invariably lacks the darker shade bordering the supercilium on the crown (plates 126; see, however, also Bradshaw 1992).

Madge (1990) correctly stated that Dusky Warbler can have remarkably pale legs; he further stated that only *P f weigoldi* has really dark legs. This is somewhat misleading as leg colour in *P f fuscatus* is variable and can also be distinctly dark.

It must be emphasized that these variations exist

in only a minority of Dusky Warblers, and the entirely different structure, call and, usually, plumage, does mean that they are not too difficult to separate in the field but the variability of Dusky Warbler stated above should be born in mind.

References

- Bradshaw, C 1992. Mystery photograph 44: Dusky Warbler. *Dutch Birding* 14: 17-19.
- Johns, R J & Wallace, D I M 1980. Field identification of Dusky and Radde's Warblers. In: Sharrock, J T R (editor), *The frontiers of bird identification*, pp 120-125, London.
- Madge, S C 1987. Field identification of Radde's and Dusky Warblers. *Br Birds* 80: 595-603.
- Madge, S C 1990. Separating Radde's and Dusky Warblers. *Birding World* 3: 281-285.
- Svensson, L 1984. *Identification guide to European passerines*. Third edition. Stockholm.

Paul J Leader, Flat 11B, 4C Kensington Court, Shui Fai Terrace, Stubbs Road, Hong Kong

Mystery photographs

47 Last issue's mystery bird is a dull-coloured insectivorous passerine with a rather upright posture and a large eye surrounded by a very prominent white eye-ring. This combination will have led most readers to identify it as a flycatcher but the plumage and especially the prominence of the eye-ring excludes any species that regularly occurs in the Western Palearctic. Spotted Flycatcher *Muscicapa striata* does not have a prominent eye-ring whilst Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva* would show the white tail-sides and black centre and tip. The eye-ring would fit either the Eastern Palearctic *Muscicapa* flycatchers or one of the notoriously difficult Nearctic *Empidonax* group.

The upperparts of the bird are fairly uniform with pale, not very contrasting edgings to the tertials (rather more worn on the left wing) and greater wing-coverts (median coverts are not visible) but no noticeable pale tips to these feathers. Also, there is no trace of yellow visible on the underparts. This may be sufficient to exclude any *Empidonax* flycatcher as these usually show much more contrasting wing-bars and broader tertial edges, and at least some yellowish wash on the underparts, although sometimes these characters may be less obvious in worn plumage. The only species of this group recorded so far in the WP, Acadian Flycatcher

E virescens, moults completely before autumn migration and has a partial moult in spring involving the upperwing-coverts. Hence, both in autumn and spring would this species show fresh and spanking wing-bars.

We are thus left with the three long-distance migrants of the genus *Muscicapa*: Brown *M dauurica* (= *M latirostris*), Siberian *M sibirica* and Grey-streaked Flycatchers *M griseisticta*. All three species breed in the Eastern Palearctic and winter in south-eastern Asia.

Grey-streaked Flycatcher can be quickly ruled out as even with this view the distinct, broad, blackish streaks on the underparts would be obvious. The facial pattern is subtly different from this, with a thinner but more distinct pale supra-loral bar and eye-ring. In addition, Grey-streaked Flycatcher has the longest wings of the group, with the primaries frequently reaching right to the tip of the tail and never being as short as shown in this photograph.

Siberian Flycatcher has a similar facial pattern to Grey-streaked Flycatcher, with a thin but distinct supra-loral bar instead of the diffuse pale patch shown by the mystery bird. In addition, it always has much darker sides to the breast than is exhibited by this bird. It also differs structurally with a

FIGURES 1-2 Four brown *Muscicapa* flycatchers in autumn plumage: Grey-streaked *M. griseisticta* (1), Spotted *M. striata* (2), Siberian *M. sibirica* (3) and Brown Flycatcher *M. dauurica* (4) (Colin Bradshaw)

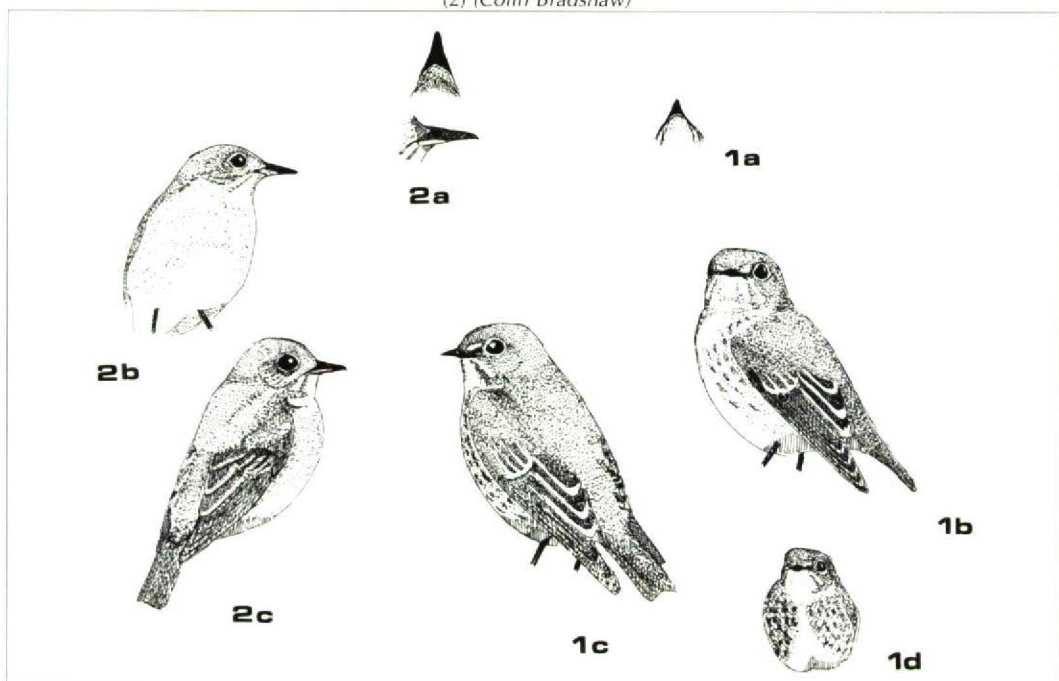

127 Brown Flycatcher *Muscicapa dauurica*, Beidaihe, China, May 1990 (Colin Bradshaw)

128 Brown Flycatcher *Muscicapa dauurica*, Kuala Selangor, Malaysia, 3 November 1991 (Arnoud B van den Berg)

FIGURE 3 Differences in spring plumage between Siberian *Muscicapa sibirica* (1) and Brown Flycatcher *M. dauurica* (2) (Colin Bradshaw)

short vertically compressed bill which almost looks swift *Apus*-like from below and longer wings than shown by this bird. In Siberian Flycatcher, the wing-tip falls at least halfway between the end of the uppertail-coverts and the tip, making the bird look relatively short-tailed. In the mystery bird, the wing-tip reaches halfway down the tail, noticeably less than halfway between the end of the uppertail-coverts and the tip.

The photograph was taken in China in May 1990 and the identification as Brown Flycatcher is further supported by this date since the moult patterns of Siberian and Brown Flycatcher are different. Adult Brown Flycatchers moult their wing-feathers before the autumn migration, showing fairly prominent wing-bars and tertial edges in autumn but these are faded by the spring. In contrast, adult Siberian Flycatchers moult completely on their wintering grounds and young birds have a partial moult prior to the spring migration. Thus, in autumn, adult Siberian Flycatchers have virtually no wing-bars, although first-year birds are well-marked, while in spring these are quite prominent in all

birds. The accompanying photograph shows another very good feature for the separation of Brown and Siberian Flycatchers. About half the lower mandible is yellow on Brown Flycatcher and this feature stands out in the field. In Siberian Flycatcher, the pale on the lower mandible is so reduced as to be rarely, if ever, visible in the field. Two other features have been considered useful in separating the two species. The first is the colour of the wing-bars which I feel is an unsafe distinction; the second is the occurrence of dark markings on the undertail-coverts of Siberian Flycatcher. Their presence proves the identity of Siberian Flycatcher but if absent, the feature is of no help. (For further discussion on the identification of these species, see *Br Birds* 84: 527-542, 1991.)

Brown Flycatcher is the only of these three species seen in the Western Palearctic, with recent records in Sweden (27 September 1986) (*Vår Fågelvärld* 48: 123-126, 1989) and Fair Isle, Shetland, Scotland (1-2 July 1992) (*Birding World* 5: 252-255).

Colin Bradshaw, 9 Tynemouth Place, North Shields, Tyne and Wear NE30 4BJ, UK

Mystery photograph 48. Solution in next issue

Varia

Grey Hypocolius in Arabia

Being one of the least-studied birds of the Western Palearctic, Grey Hypocolius *Hypocolius ampelinus* has traditionally been thought to be most closely related to the waxwings Bombycillidae. Recently, however, Sibley & Monroe (1990) considered it more closely related to the bulbuls Pycnonotidae but no DNA data have been available as yet to confirm this place in avian systematics.

In the field, its general appearance and structure are certainly more similar to a long-tailed bulbul than to a waxwing. The male has a black mask over the eyes ending on the nape, with silvery-white feathers in the anterior part, bordering greyish crown-feathers raised in a short crest. It has a well-defined black tip to the tail and contrasting white tips to the black primaries which are easily seen in flight. Its overall colour is bluish-grey. The female and young birds are more dull brown-grey, lacking the black mask and, especially in the young birds, with less conspicuous white tips to the primaries. They also show a less contrasting, ill-defined dark tail-band. The flight silhouette is somewhat reminiscent of a bulbul, although with a much longer tail. The flight pattern is more or less like Starling *Sturnus vulgaris*, being strong and almost straight with the long tail lightly bouncing up and down while the body is kept still. The wings are less triangular than in Starling and are not held stretched out during the short glides, except when they dive from high altitude into a roosting area. Flying Grey Hypocolius are often detected by their typical call, a quiet, soft *byll-byll*, not unlike a bulbul, often resembling a distant Bee-eater *Merops apiaster*. This same call can be heard more loudly and excited from solitary perched birds and from birds flushed from a roost. During migration, single birds can be observed but more often they fly in small groups of 3-20 birds, while in some cases migrating and foraging flocks of 50-80 birds have been recorded in Arabia. In flight, they tend to keep close together, forming small 'clouds' like Starlings.

The breeding range of Grey Hypocolius is restricted to eastern Iraq, Iran, Afghanistan, western Pakistan and the southern regions of the former USSR (Cramp 1988). It is presumably a loop-migrant in Arabia. Autumn birds pass through north-eastern Arabia, south to Bahrain, from late October to mid-January, numbers peaking at the end of November and the beginning of December. From

then on, the birds seem to disperse into central and western Saudi Arabia. The main wintering areas are along the eastern edge of the southern Hijaz mountains, from Medina south to Baha. In these areas, the majority of the birds arrive in the second half of December and stay until the second half of March but some may be found in late October or early May. There are some 'winter' records from the Eastern Province of Saudi Arabia (Bundy et al 1989) but it is unclear if these refer to late autumn migrants or true wintering birds. Spring migration takes place during March-April along the northern Gulf coast of Saudi Arabia and through Kuwait, with a few records into May. There is only one spring record of a single bird in March from Bahrain. Going further southwards in Arabia, the species becomes increasingly rare from Qatar towards the United Arab Emirates, Oman and Yemen, the few records in this region being generally from the autumn migration period but also in spring (Gallagher & Woodcock 1980, Brooks et al 1987, Richardson 1990).

The species has been recorded as a vagrant as far west as Israel, Egypt, Sudan and Ethiopia (Hovel 1987, Cramp 1988, Goodman & Meininger 1989). Wintering birds have also been seen east of the Arabian Gulf, in western Iran (Cramp 1988), Pakistan (Lindsey 1991, U Olsson & B Peterson pers comm) and India (Ali & Ripley 1972).

In Arabia, Grey Hypocolius often forms communal roosts. In Bahrain, roosts of up to 500 birds are found in undisturbed areas of young palm trees while in western Saudi Arabia, near Taif, a roost of similar numbers was found in large acacia trees in open semi-arid scrubland on the plateau east of the mountain range. In Bahrain, the daytime is spent mainly feeding in date palm groves along the northern coast where they are difficult to locate. In the open scrubland near Taif, they spend the day foraging in small groups of 2-30 birds on berries of *Lycium shawii*, a low desert scrub. In most cases, the presence of these groups is indicated by single birds perching like a shrike *Lanius* on top of the nearest acacia tree.

Although in the past the occurrence of Grey Hypocolius in Arabia has been described as being 'irruptive' and 'invasion-like' with numbers of birds fluctuating among years, recent observations in Bahrain and in different parts of Saudi Arabia have indicated that the occurrence probably is more regular than previously believed. The variable factor

129 Grey Hypocolius *Hypocolius ampelinus*, male, Bahrain, November 1989 (Mike Hill)

130 Grey Hypocolius *Hypocolius ampelinus*, female, Bahrain, November 1989 (Mike Hill)

does not seem to be so much the yearly variation in total numbers but rather variation in distribution across Saudi Arabia where the birds choose to stay during the winter. The selection of these wintering sites is probably dependent on food availability with wild berries being the most important food source and their availability is solely dependent on the occurrence of good rains, a factor that is very variable among years in this arid region.

We would like to thank Tom Nightingale for sharing his information on Grey Hypocolius and Colin Richardson for information on the status of the species in the United Arab Emirates.

References

Ali, S & Ripley, S D 1972. Handbook of the birds of India and Pakistan 5. Bombay.

Brooks, D J, Evans, M I, Martins, R P & Porter, R F 1987. The status of birds in North Yemen and the records of the OSME expedition in autumn 1985. Sandgrouse 9: 4-66.

Bundy, G, Connor, R J & Harrison, C J O 1989. Birds of the Eastern Province of Saudi Arabia. London.

Cramp, S 1988. The birds of the Western Palearctic 5. Oxford.

Gallagher, M & Woodcock, M W 1980. The birds of Oman. London.

Goodman, S & Meininger, P L 1989. The birds of Egypt. Oxford.

Hovel, H 1987. Check-list of the birds of Israel. Tel Aviv. Lindsey, N 1991. Birdwatching areas: Khar, Baluchistan, Pakistan. Orient Bird Club Bull 13: 30-32.

Richardson, C 1990. The birds of the United Arab Emirates. Cheshire.

Sibley, C G & Monroe Jr, B L 1990. Distribution and taxonomy of birds of the world. New Haven.

*Peter Symens, National Commission for Wildlife Conservation and Development,
PO Box 61681, 11575 Riyadh, Saudi Arabia
Erik Hirschfeld, c/o IAL, PO Box 144, Manama, Bahrain*

ICBP news

A major step forward for biodiversity conservation

More than 25% of the world's birds are solely confined to just 5% of the world's land surface and could be protected by appropriate action in these small areas. This is the finding of ICBP's 3-year Biodiversity Project, the results of which were published in June 1992 in a report, *Putting biodiversity on the map: priority areas for global conservation*.

Conserving biodiversity is now a top priority on the conservation agendas of governments and international agencies alike, as demonstrated by the Earth Summit in Rio de Janeiro, Brazil. But where should action be concentrated, given the almost ubiquitous threats to species and ecosystems? Various suggestions have been made as to where, within the tropics, the real biodiversity hotspots lie, but none of these proposals has been based on a formal and rigorous scientific analysis.

With the publication of *Putting biodiversity on the map*, such an analysis is now available. The project uses birds, one of the most widely distri-

buted and best known class of animals, to identify centres of endemism. The distributions of all species with ranges of 50 000 km² or less (an area roughly the size of Denmark) were digitally mapped, a total of over 55 000 individual records being entered into the computer database. Amazingly, 2600 bird species, a quarter of the world's birds, have such ranges, including three-quarters of all the species that are considered threatened.

Analysis of the data identified 221 areas (Endemic Bird Areas, EBAs) that accommodate two or more unique species each. 95% of the species mapped occur within these areas. Together, the EBAs occupy less than 5% of the earth's land surface, yet they are home to more than a quarter of the world's birds. What is more, analysis of available data on other groups of plants and animals (most of which are very poorly known compared with birds) shows that the areas identified are important for them too.

ICBP's Biodiversity Project is the first ever to attempt to identify centres of endemism on a global scale, based on a firm foundation of comparable data. Although there are some areas such as lakes, rivers and coastal waters where birds are not help-

ful indicators, the identification of EBAs, undoubtedly of critical importance for global biodiversity conservation, is a major step forward. These areas should be the targets of immediate conservation action.

Within each EBA, there is also scope for further research. More detailed analysis of the data on birds is possible since individual records are precisely located. The detailed habitat requirements of each species can be investigated, the specific parts of the EBAs in which they occur examined and their sensitivity to habitat changes considered. With this information in mind, the adequacy of current protected areas needs to be evaluated and new ones proposed to fill the gaps. Sustainable land use policies need to be advocated, both for the management of protected areas and for land elsewhere.

ICBP's own field programme will be based around the results of this research and will address as many of the priority areas as possible. But there is also a need to sell our message internationally, so that the efforts of others can be directed at these priorities

too. ICBP will be working through its network of organisations and individuals throughout the world, strengthening them so that they can promote the protection of these areas in their own countries. Finally, the results need to be communicated to an audience much wider than just conservationists. A great deal of environmental damage still occurs as a result of ignorance and international decision makers can not be blamed for damaging critical areas unless they are told where they are and why they are important.

The biodiversity crisis is one of the major problems facing the world today. The next 20 years will be witness either to unprecedented disaster or to a turning point. ICBP's Biodiversity Project has greatly strengthened the belief in the role birds can play as flagships for conservation and as indicators for biodiversity on land.

Putting biodiversity on the map: priority areas for global conservation is available from ICBP (address below); the price is GBP 12.50.

Georgina Green, ICBP, 32 Cambridge Road, Girton, Cambridge CB3 0PJ, UK

Recensies

P A JOHNSGARD 1991. *Bustards, hemipodes, and sandgrouse – birds of dry places*. Oxford University Press, Oxford. xii + 276 pp. ISBN 0-19-857698-6. GBP 60.00.

Dit boek is de derde monografie van deze auteur, na de gelijksoortige werken over de fazanten en de patrijzen, kwartels en frankolijnen van de wereld. Ook in dit boek staan de prachtige, veelal nooit eerder gepubliceerde aquarellen van de hand van de befaamde schilder Major Henry Jones zeer centraal.

In het eerste hoofdstuk wordt een vergelijkende studie van de drie families gemaakt. Taxonomische geschiedenis en evolutie, zoögeografie, gedrag, broedbiologie, exploitatie en bescherming worden uitvoerig besproken en vergeleken. Alhoewel in dit hoofdstuk verscheidene malen terloops verwezen wordt naar de specifieke aanpassingen van deze vogels voor het overleven in droge gebieden, is het spijtig dat aan deze uiterst belangrijke adaptaties niet meer aandacht werd besteed in een apart hoofdstuk. De titel van het boek zou door zo'n hoofdstuk zeker meer tot zijn recht gekomen zijn.

In het tweede, tevens grootste hoofdstuk, worden alle soorten van de drie families apart besproken. De auteur onderscheidt 13 soorten vechtkwartels *Turnicidae*, 22 soorten trappen *Otididae* en 16 soorten zandhoenders *Pteroclididae*. Bij iedere familie wordt de soortbespreking voorafgegaan door een determinatietabel. Deze tabel is duidelijk bedoeld voor het determineren van een leven-

de vogel in de hand of van een balg en zeker niet bruikbaar voor veldherkenning. Bij de zandhoenders begint de tabel bijvoorbeeld met het al dan niet ontbreken van de achterteen en de aanwezigheid van bevedering op de tenen. Het is echter twijfelachtig of de soortbepaling van vrouwtjes en onvolwassen mannetjes van verscheidene trappensoorten met de gegeven tabel een haalbare zaak is.

De soortbesprekingen worden onderverdeeld in verspreiding (inclusief wereldverspreiding op kaart), afmetingen en gewichten, soortbepaling en beschrijving, biologie en oecologie, sociaal gedrag, voortplanting, evolutie, status en beschermingsmaatregelen. Verder zijn typische gedragingen en houdingen met zwart-wit tekeningen geïllustreerd. Het is een raadsel waarom de auteur algemeen aanvaarde Engelse namen zoals Andalusian Hemipode of Little Buttonquail heeft vervangen door minder algemene namen als Striped Buttonquail. Gelukkig worden in deze gevallen synoniemen in de tekst vermeld, evenals de populaire naam in de voornaamste talen van het verspreidingsgebied van de betreffende soort. Aangezien dit hoofdstuk geheel gebaseerd is op bestaande literatuur, die in sommige gevallen beperkt en/of vrij oud is, zijn sommige teksten voor verschillende soorten heel beknopt gebleven en is er vrijwel niets nieuws te ontdekken. In sommige gevallen is er echter sprake van opvallende tekortkomingen. Zo wordt bijvoorbeeld het voorkomen van de Gestreepte Vechtkwartel

Turnix sylvatica in het zuidwesten van het Arabisch Schiereiland helemaal niet vermeld en is de verspreidingskaart van de Kraagtrap *Chlamydotis undulata* voor Arabië verre van volledig. Voor deze soort wordt tevens de bandering in de staartveren als een kenmerk voor de verschillende ondersoorten vermeld, hetgeen totaal uit de lucht gegrepen is. Ook wordt het verspreidingsgebied van de Kleine Trap *Tetrax tetrax* zeer optimistisch in kaart gebracht en wordt de enorme achteruitgang van deze soort in Frankrijk helemaal niet besproken.

Het boek wordt afgesloten met een lijst van referenties die echter zeer onvolledig is. De inleidende opmerkingen bij deze lijst over het ontbreken van een volledige bibliografie van vechtkwartels en zandhoenders en de verwijzing naar een verouderde bibliografie over trappen zijn hier zeker misplaatst.

Dit boek, niettegenstaande de aantrekkelijke en luxe-uzen uitvoering, vervult helaas zeker niet de leemte in de literatuur over de drie besproken families en aan de nood van een referentiewerk over deze boeiende vogelgroepen is door deze monografie verre van voldaan. PETER SYMENS

L. TOMIALOJC 1990. *Ptaki Polski*. Warszawa. 462 pp. 29 foto's. ISBN 83-01-09080-4. Prijs onbekend.

Dit is een geheel herschreven tweede editie van een in 1972 voor het eerst uitgebracht boek over de vogels van Polen. Er zijn 64 verspreidingskaartjes en er is een bibliografie met liefst 765 verwijzingen. Dankzij een handleiding voor buitenlandse lezers kan men vrij snel

een goede indruk krijgen over verspreiding en populatiegrootte van iedere soort. Bovendien bevat het boek een Engelstalige lijst van alle 403 soorten die tussen 1800 en 1987 werden vastgesteld. Het boek is van belang voor iedere vogelaar die Polen wil bezoeken. Het kan voor USD 10.00 bij de auteur worden besteld (adres: Museum of Natural History, Sienkiewicza 21, Wroclaw, 50-335 Polen). ARNOUD B VAN DEN BERG

A. DYRCZ, W. GRABINSKI, T. STAWARCZYK & J. WITKOWSKI 1991. *Ptaki Slaska*. Wroclaw. 526 pp. 53 foto's. ISBN en prijs onbekend.

Evenals *Ptaki Polski* is dit een belangrijk boek over vogels in Polen. Het verschaft inzicht over alle gegevens die in de afgelopen 200 jaar zijn verzameld over de vogels in het zuidwesten van Polen, Silezië. Er zijn veel nooit eerder gepubliceerde gegevens verwerkt die afkomstig zijn van de leden van de 'Silesian Ornithologists' Club' en er is een bibliografie met 636 verwijzingen. Dankzij 57 tabellen en 98 kaartjes en histogrammen kan men vaak snel een goede indruk krijgen over status, verspreiding en voorkomen. In een Engelstalige samenvatting van 19 pagina's wordt uiteengezet welke 19 soorten als broedvogel zijn verdwenen en van welke 28 soorten de broedpopulatie aanzienlijk kleiner is geworden. Er blijken ook 12 nieuwe en 17 in aantal toegenomen broedsoorten te zijn. De samenvatting bevat tevens een lijst waarin op beknopte wijze iedere soort wordt besproken. Voor informatie kan men zich wenden tot Tadeusz Stawarczyk (adres: zie boven). ARNOUD B VAN DEN BERG

DBA-nieuws

DBA-vogelweek De DBA-vogelweek zal dit jaar, zoals aangekondigd, opnieuw op Texel, Noordholland, plaatsvinden en wel van zaterdag 17 tot en met zondag 24 oktober 1992. Aan deze week kunnen alle enthousiaste vogelaars deelnemen; voor accommodatie dient men zelf te zorgen. Overdag zal intensief worden gevogeld; de aanwezigheid van bijzondere soorten zal zo snel mogelijk bekend worden gemaakt op informatie-borden buiten de 'centrale meldpost' in café-restaurant De To-

ren, tegenover de vuurtoren bij De Cocksdorp. Op twee avonden worden interessante lezingen over vogels georganiseerd, te weten op zaterdag 17 en zondag 18 oktober. Op vrijdag 23 oktober wordt de kennis van de aanwezigen getoetst in de zinderende 'mystery-bird-competitie', net als in vorige jaren georganiseerd door Arnoud van den Berg. Alle drie avonden worden gehouden in Het Eierlandse Huis, Klimopstraat 33, De Cocksdorp en beginnen om 20:00.

Corrigendum

In het vorige nummer (Dutch Birding 14: 73-120, 1992) zijn helaas fouten geslopen in de onderschriften van drie platen: plaat 74 werd gemaakt op 17 februari (niet 17 januari), plaat 101 werd gemaakt in de Lauwersmeer,

Groningen (niet in IJmuiden, Noordholland), en de vogel rechts op plaat 103 was een Stormmeeuw *Larus canus* (niet een Kokmeeuw *L. ridibundus*). REDACTIE

Recent WP reports

This review of recent reports of rare and interesting birds in the Western Palearctic refers mainly to **May** and **June 1992** and focuses on north-western Europe. Recent news about not-so-recent records is included as well. Some interesting records of species outside the WP are also mentioned. The records are largely unchecked and their publication here does not imply acceptance by the records committee of the relevant country.

The adult summer **Pied-billed Grebe** *Podilymbus podiceps* stayed at Radley, Oxfordshire, England, until at least 17 May (cf Dutch Birding 14: 110, 1992). On 20 April, a **Slavonian Grebe** *Podiceps auritus* at the delta of the Kizilirmak on the Black Sea coast east of Balik Gölü was an extreme rarity for Turkey. Hadoram Shirihai (in litt) reported that this summer the first **Streaked Shearwater** *Calonectris leucomelas* and the second **Little Shearwater** *Puffinus assimilis* for Israel were seen during pelagic trips off Eilat. On 23 May, a **Red-billed Tropicbird** *Phaethon aethereus* was seen 5 km off Puerto de Santa Cruz, Tenerife, Canary Islands. In June, a colony of c 25 pairs of **White Pelicans** *Pelecanus onocrotalus* (the first breeding in Turkey for at least a decade) was found at Seyfe Gölü, Central Plateau. Six pairs of **Dalmatian Pelicans** *P. crispus* were found breeding at the Kizilirmak delta for the first time since 1987 (cf Dutch Birding 14: 102, 1992). At the Menderes delta, the breeding numbers decreased from 42 pairs in 1991 to 37 pairs in 1992; other breeding localities in Turkey were at Manyas Gölü, at a salt-pan north of Izmir and at Akşehir Gölü (five to six pairs). For the first year ever, there were no twitchable **Little Bitterns** *Ixobrychus minutus* this spring in the Netherlands, and only one or two possible breeding records were reported; there were up to 225 breeding pairs in the 1960s, up to 135 in the 1970s, up to 75 in 1982-83 and up to 30 in 1988-89 (cf Limosa 63: 47-50, 1990). The number of **Great White Egrets** *Egretta alba* in the Netherlands is still increasing, with up to five breeding pairs (reported from four provinces). Last year, apparently for the first time this century, three pairs of **Glossy Ibis** *Plegadis falcinellus* nested in the Camargue, Bouches-du-Rhône, France, successfully raising six young. In Turkey, 6000-7000 juvenile **Greater Flamingos** *Phoenicopterus ruber* were counted at Tuz Gölü in spring 1992. A male **American Wigeon** *Anas americana* at Vejlerne, Nordjylland, during 4-10 April was (only) the first for Denmark. The first **Honey Buzzard** *Pernis apivorus* for more than 20 years in Ireland was at Cahirciveen, Kerry, on 27 May. An immature **Pallas's Fish Eagle** *Haliaeetus leucorhynchus* in May at Chalupy, Hel Peninsula, was the second record in Poland this spring (cf Dutch Birding 14: 110, 1992). In Finland, an adult **Steller's Sea Eagle** *H. pelagicus* was seen again on 1 April at Maaninka and on 2-5 May at Lehtimaeki (cf Dutch Birding 13: 154, 189, 1991). On 16 May, an **Egyptian Vulture** *Neophron percnopterus* was seen at Oderpolder Gatow, Brandenburg, Germany. At Skagen, Nordjylland, Denmark, up to five **Lesser Spotted Eagles**

Aquila pomarina were seen during 18-24 May and a second-year **Steppe Eagle** *A. nipalensis* was present from 18 May onwards. In Finland, during June-July, a Steppe Eagle frequented a refuse dump 50 km west of Helsinki. At least from 2 April onwards, two adult **Verreaux's Eagles** *A. verreauxii* were in Moon Valley at Eilat. If accepted, a dark-morph **Booted Eagle** *Hieraaetus pennatus* seen shortly on 30 May at Leersum, Utrecht, would be the first for the Netherlands. On 31 May, an adult male **Lesser Kestrel** *Falco naumanni* was seen foraging over Hampstead Heath, Greater London, England. Continuing easterly winds over western Europe in May brought record numbers of **Red-footed Falcons** *F. vespertinus* to, eg, Britain (more than 120), Denmark (425 at Skagen), Germany (highest numbers ever) and the Netherlands (more than 450 individuals). Two female **Little Bustards** *Tetrax tetrax* near Sivrihisar on 8 May constituted the 10th and 11th records for Turkey since 1966. If accepted, a **Crab Plover** *Dromas ardeola* well seen and documented by two Norwegian birders on 26 May at Södsviken, Öland, Sweden, would be the first record for Europe. On 22 May, two **Collared Pratincoles** *Glareola pratincola* were reported from the Aartalsperre, Hessen, Germany. On 7 June, two **Black-winged Pratincoles** *G. nordmanni* remained for a few hours at the Philipsdam, Zeeland, Netherlands. North America's first **Collared Plover** *Charadrius collaris* was at Uvalde, Texas, USA, during 10-12 May. At Birecik, an adult **White-tailed Plover** *Chettusia leucura* in display on 19 May was only the first in Turkey since 1988. On 13-15 May, a **Semipalmated Sandpiper** *Calidris pusilla* was photographed on Fair Isle, Shetland, Scotland, and on 15-18 June, one was seen on the Farne Islands, Northumberland, England. During 24-26 May, 4000 **Broad-billed Sandpipers** *Limicola falcinellus* were counted at eastern Sivash, Krim, Ukraine, of which 300 became ringed by participants of a WIWO expedition. On 24 May, a **Greater Yellowlegs** *Tringa melanoleuca* was seen at the Ouse Washes, Cambridgeshire, England. On 24 May, an adult **Long-tailed Skua** *Stercorarius longicaudus* off Myia, was the fourth for Turkey. One of the pelagic trips off Eilat this summer resulted in the second **South Polar Skua** *S. maccormicki* for Israel. A second-year **Great Black-headed Gull** *Larus ichthyaetus* in the Hortobagy in June-July was the first for Hungary. At the Menderes delta, a breeding colony of **Mediterranean Gulls** *L. melanocephalus* was found in 1992. The **Laughing Gull** *L. atricilla* discovered on 12 April near Le Havre, Seine-Maritime, France, was still present during June. The second **Sabine's Gull** *L. sabini* for Israel was seen off Eilat this summer. A photographed **Slender-billed Gull** *L. genei* at Furilden, Gotland, during 16-22 May was the second record for Sweden (the first record in 1990 is still under consideration). The female **Lesser Crested Tern** *Sterna bengalensis*, which was first seen in Norfolk in 1983, returned to the Farne Islands on 1 May. The bird was paired with a Sandwich Tern *S. sandvicensis* and incubated two eggs which both

131 Streaked Shearwater *Calonectris leucomelas* with Cory's Shearwaters *C. diomedea*, off Eilat, Israel, June 1992 (Hadoram Shirihai)

132 White-throated Sparrow *Zonotrichia albicollis*, Felixstowe, Suffolk, England, June 1992 (George Reszeter)

hatched on 23 June. The **Least Tern** *Santillarum* noted for the first time in 1983 and every spring since amongst a Little Tern *S albigrons* colony at Rye Harbour NR in East Sussex, England, was seen again in June. If accepted, it concerns the first WP record of this American species which was formerly considered a subspecies of Little Tern (cf *Birding World* 3: 197-199, 1990). In Germany and the Netherlands, spring numbers of **Whiskered Terns** *Chlidonias hybridus* were much higher than usual. A **Brünnich's Guillemot** *Uria lomvia* was summering on St Kilda, Western Isles, Scotland, from 27 May onwards. Apparently, the **Ancient Murrelet** *Synthliboramphus antiquus* returning again to Lundy, Devon, England, on 9 April (*Dutch Birding* 14: 112, 1992) was not seen after 29 April. Two **Pallas's Sandgrouses** *Syrhaptes paradoxus* were found at the Hansag, Austria, on 6 May and one was seen flying over Kuusamo, Finland, on 10 June. During February-May, an influx of **Snowy Owls** *Nyctea scandiaca* occurred in western Europe south of 60°N (cf *Dutch Birding* 14: 64, 112, 1992). Apart from two or three reported from several places in the Netherlands during March-June (eg, 21 April, Texel, Noordholland, 24 June, Meyendel, Zuidholland, and 28 June, Schiermonnikoog, Friesland), singles appeared in Germany (mid-February, Hamburg), Ireland (19 February, Mayo), Sweden (14 April, Landsort), France (21 April, Ouessant) and Scotland (30-31 May and, another individual, 15-20 June, North Uist). The German bird in mid-February concerned an immature male 'of suspected origin' which for unknown reasons was captured and transported to Finland (*Limicola* 6: 100, 1992). The injured immature male at Balranald Reserve, North Uist, Western Isles, on 30-31 May was also captured and found to have been ringed at Stavanger, Norway; curiously, on the same island a female was seen from 15 June onwards. In Finland, up to eight were present in April in the south-western archipelago, south-west of Turku, and a few individuals were elsewhere of which two strays remained into July. If accepted, a **Lesser Short-toed Lark** *Calandrella rufescens* on 2 May at Portland Bill, Dorset, will be the first for Britain. Eight records of **Richard's Pipits** *Anthus richardi* at the Kizilirmak delta between 20 March and 29 April are remarkable, especially since there are very few previous records of this species for Turkey. If accepted, an **Olive-backed Pipit** *A hodgsoni* at the Kizilirmak delta on 13 April will be a first or second for Turkey. A total of 110 **Citrine Wagtails** *Motacilla citreola* was seen in the same area between 28 March and 9 May. A **Pied Wheatear** *Oenanthe pleschanka* was present on St Kilda on 28 May. On 4 June, a **Paddyfield Warbler** *Acrocephalus agricola* was captured on Christiansø, Denmark. The species' fourth spring record for Britain was on Fair Isle on 9-10 June. There were three spring records of **Booted Warbler** *Hippolais caligata* in England: at Hartlepool Headland, Cleveland, on 7-8 June; at Spurn, Humberside, on 11-22 June; and at South Walney, Cumbria, on 17 June. In Finland, five spring birds were reported of which at least one concerned a breeding record. Britain's second **Marmora's Warbler** *Sylvia sarda* was an adult male singing at Spurn on 8-9 June; the first was a long-staying male in South Yorkshire, England, from 15 May to 24 July

1982. A **Spectacled Warbler** *S conspicillata* trapped on 24 May and remaining until 29 May at Filey, North Yorkshire, was the first for Britain. Three **Sardinian Warblers** *S melanocephala* were trapped in Britain, a female on 14 May at Weybourne, Norfolk, a first-summer female on 25-27 May at North Ronaldsay, Orkney, and a male at Formby Point, Merseyside, on 28-31 May. A **Desert Warbler** *S nana* at Närpioe on 23 May was the first spring record for Finland. Record spring totals of **Greenish Warbler** *Phylloscopus trochiloides* were reported from Britain (at least 13) and Denmark (c 60). The fourth for Turkey was at the Kizilirmak delta on 29 April. Another first for Britain, a **Brown Flycatcher** *Muscicapa dauurica*, was present on Fair Isle on 1-2 July. One of three **Azure Tits** *Parus cyanus* mentioned for April in Finland (*Dutch Birding* 14: 113, 1992) appears to be a hybrid **Blue x Azure Tit** *P caeruleus x cyanus* trapped on 17 April. The bird had a Swedish ring and was probably the same individual trapped at Landsort on 16 October 1991 (*Dutch Birding* 14: 30, 1992). The two 'pure' Azure Tits were present on 19-29 April and 25 April. In the morning of 6 June, during less than 1 hour, c 15 birders had good views of a singing adult **Red-fronted Serin** *Serinus pusillus* at Landguard Point, Trimley St Mary, Suffolk, England, before the bird flew off inland with two Linnets *Carduelis cannabina* (cf *Birding World* 5: 220-222, 1992). This species is the fourth potential first in 1992 for Britain in this review (although it seems to be an unlikely vagrant). Six **Mongolian Trumpeter Finches** *Bucanetes mongolicus* at Dogubayazit, Upper Aras, on 25-26 June concerned the fourth Turkish record (and the fourth WP record). With fewer than 10 previous records for Turkey, a party of two males and one female **Trumpeter Finches** *B githagineus* at Birecik on 18 May is noteworthy. A male **Long-tailed Rosefinch** *Uragus sibiricus* in a garden at Torö, Södermanland, Sweden, on 1-3 May was disregarded as an escape. The increase of **Scarlet Rosefinches** *Carpodacus erythrinus* in the Netherlands is continuing. Last year, early estimates totalled at least 20 breeding pairs. This year, censuses include up to 12 breeding pairs in Flevoland, 13 on Schiermonnikoog, 15 on Terschelling, Friesland, and five on Texel. Other singing birds were reported from, eg, three other Waddensea islands, Friesland, and Zwanenwater, Noordholland. However, it is a matter of debate how many of these birds were actually nesting. From 31 May to 8 June, a **White-throated Sparrow** *Zonotrichia albicollis* was present at Felixstowe, Trimley St Mary. A **Dark-eyed Junco** *Junco hyemalis* frequented a garden at Hamilton, Strathclyde, Scotland, on 3-4 May. A **Little Bunting** *Emberiza pusilla* at the Kizilirmak delta on 26 April was the first substantiated record for Turkey. **Black-headed Buntings** *E melanocephala* were found at Shapwick Heath, Somerset, England, on 21 April, at Anglesey, Gwynedd, Wales, on 14-16 May, at Ulvshale Peninsula, Møn, Denmark, on 18 May, on St Martin's, Scilly, England, on 18-23 May, at Gwithian, Cornwall, England, on 20 May, at Seewinkel, Burgenland, Austria on 20 May, at Trimley St Mary on 4-6 June, at Llanarmon-yn-Ial, Clwyd, Wales, on 9-10 June and four on Fair Isle on 9-10 June. If accepted, a **Rose-breasted Grosbeak** *Pheucticus ludovicianus* of dubious

Recent WP reports

origin at the university in Umeå, Västerbotten, on 10-11 May will be the second record for Sweden.

For a number of reports, publications in *Birding World*, *British Birds*, *Limicola*, *Lintumies*, *l'Oiseau et la Revue Française d'Ornithologie*, *Vår Fågelvärld* and *Winging It* were consulted. I wish to thank Peter Barthel, Ruud van Beusekom, Carl Derks, Ruud van Dongen, Klaas Eigen-

huis, Annika Forsten, Hans Gebuis, Steve Gantlett, Tom van der Have, Chris Kightley, Guy Kirwan/OSME, Tappani Numminen, Dieter Oelkers, Stefan Pfützke, Hans Russer, Gürdogar Sarigul, Hadoram Shirihai, Gerard Steinhaus and participants of the Dutch Wader Research Foundation (WIWO) expedition to the Kizilirmak delta in northern Turkey (cf *Dutch Birding* 14: 102, 1992) for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de maanden **mei** en **juni 1992**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45,

2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres.

Nederland

Als gevolg van de abnormale weersomstandigheden in mei kwamen we superlatieven te kort voor deze rubriek en daarom hebben we daar dan ook zuinig mee omgesprongen.

133 Zwarte Ooievaar *Ciconia nigra* en Wespenvlieg *Pernis apivorus*, Oosternieland, Groningen, 31 mei 1992 (*Leo J R Boon*)

DUIKERS TOT VALKEN Op de Vinkeveense Plassen U zwom op 21 mei nog een **Parelduiker** *Gavia arctica*. Een **Grauwe Pijlstormvogel** *Puffinus griseus* vloog langs Camperduin Nh op 9 mei. **Noordse Pijlstormvogels** *P. puffinus* passeerden die plaats op 1 en 2 mei. **Kuif-aalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* waren aanwezig bij Vlissingen Z op 10 mei en 30 juni en bij Scheveningen Zh op 16 mei. Bij de Loosdrechtse Plassen U werd een **Woudaap** *Ixobrychus minutus* waargenomen. Er werden acht **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* gemeld. **Ralreigers** *Ardeola ralloides* bevonden zich op 15 en 17 juni in de Oostvaardersplassen Fl, op 16 juni bij IJpendam Nh en vanaf 21 juni op het Rammegors op Tholen Z. **Koereigers** *Bubulcus ibis* werden gezien op 13 mei bij De Braakman Z (twee), op 15 mei bij Broekhuizenvorst L (twee), op 21 mei bij Vreeland U, van 24 mei tot 14 juni langs de Praamweg Fl (maximaal vier), op 24 mei bij Nieuwkoop Zh, op 26 mei bij Amsterdam Nh (twee) en op 7 juni bij Pijnacker Zh. Vrijwel de gehele periode verbleven enkele **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* in de Oostvaardersplassen. Bij Bergen op Zoom Nb zaten maximaal vier exemplaren vanaf 7 juni, bij Piaam Fr zat er één vanaf 16 juni en op 30 juni twee en op het Rammegors gaf een exemplaar de daar aanwezige Ralreiger gezelschap vanaf 24 juni. Buiten drie exemplaren die op 15 mei over Teteringen Nb vlogen werden nog 10 losse exemplaren gemeld. Buiten een waarneming op 14 mei in de Lauwersmeer Gr werden van de **Grote Zilverreiger** *E. alba* mogelijke en/of zekere broedgevallen geconstateerd in de Oostvaardersplassen, het Naardermeer Nh, bij Woerden U en misschien bij Eernewoude Fr. Niet minder dan 26 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* werden gezien, voornamelijk tussen 14 mei en 1 juni, met nog een late waarneming op 18 juni in Groningen Gr. Het grootste deel van de 94 gemelde **Ooievaars** *C. ciconia* trok eind mei en begin juni door. **Zwarte Ibissen** *Plegadis falcinellus* werden opgemerkt in de Lauwersmeer op 3 en 15 mei, bij het Zwanenwater Nh op 9 mei, op Texel Nh van 11 tot 13 mei en vliegend over Zeist U op 8 juni. Begin mei verbleven nabij De Cocksdorp op Texel nog twee **Wit-buikrotganzen** *Branta bernicla hrota* en één **Zwarte Rotgans** *B. b. nigricans*. Op 7 juni werd bij de Philipsdam Z een man **Bronskopeend** *Anas falcata* opgemerkt. Bij de Eemshaven Gr zwom van 29 mei tot 15 juni een mannetje **Blauwvleugeltaling** *A. discors*. Uit het Haaksbergerveen O werd melding gemaakt van een **Witooggeend** *Aythya nyroca* op 23 mei en op 1 juni zat er één op het Lonkekermeer bij Enschede O. Een mannetje **Koningseider** *Somateria spectabilis* werd op 10 mei gezien bij De Slufter op Texel. Een wel erg verlate **Ijseend** *Clangula hyemalis* zat op 29 juni in de AW-duinen. Als gevolg van de aanhoudende zuidoostenwind kon ons land dit jaar weer eens genieten van de snelle en massale doortrek van de **Wespendief** *Pernis apivorus*. Het totaal van de doorgegeven exemplaren bedraagt c. 3500. Hiervan vlogen op 29-31 mei 3200 exemplaren over. De grootste groep vloog op 31 mei over Schiermonnikoog Fr (160 exemplaren). Rond eind mei vlogen ook nog eens 60 **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* over. De doortrek van de **Rode Wouw** *M. milvus* nam geleidelijk af in mei. Er werden nog 40 exemplaren gemeld. Een ontsnapte **Zeearend** *Haliae-*

etus albicilla (met langveter) maakte van 30 mei tot 12 juni het Robbenoordbos Nh en omstreken onveilig. Een serieuze waarneming van een **Slangarend** *Circaetus gallicus* werd op 12 mei gedaan in de omgeving van Buurmalsen Gld. **Steppekiekendieven** *Circus macrourus* werden gemeld bij Breskens Z op 14 mei, bij Oostmahorn Fr op 28 mei en bij Paterswolde D op 31 mei. Niet minder dan 39 **Grauwe Kiekendieven** *C. pygargus* werden gezien, voornamelijk in de tweede en de derde week van mei. Op een vijftal plaatsen waren exemplaren voor langere tijd aanwezig, waaronder de bekende 'broedstekken' in Groningen en Flevoland (Tureluurweg). Mogelijke **Schreeuwarenden** *Aquila pomarina* vlogen op 16 en 28 mei boven de Oostvaardersplassen en op 20 mei over Groningen. Een melding van een **Steppearend** *A. nipalensis* kwam van Culemborg Gld op 30 juni. Een vrijwel adulte **Steenarend** *A. chrysaetos* werd op 29 mei gezien bij Erlecom Gld en op 26 juni werd een onvolwassen exemplaar gemeld bij Katwijk Zh. Een **Dwergarend** *Hieraetus pennatus* werd beschreven en gefotografeerd op 30 mei in het Leersumse Veld U en zou het eerste geval voor Nederland betekenen. Er werden 72 **Visarenden** *Pandion haliaetus* geteld, voornamelijk eind mei. Een lawine van **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* overspoelde in de loop van mei Nederland. Vooral de laatste 2 weken van mei bezorgden de beheerder van de vogellijn krampende vingers van het schrijven van het woord 'Roodpoten'. Meer dan 450 doortrekkende exemplaren werden gezien en niet minder dan 70 exemplaren waren voor langere tijd her en der aanwezig. Op Schiermonnikoog werd op 30 mei het onwaarschijnlijke aantal van 72 exemplaren geteld. Een laat **Smelleken** *F. columbarius* vloog op 27 mei langs Rottumeroog Gr. Een spectaculaire eerste waarneming voor Nederland zou, indien aanvaard, de **Eleonora's Valk** *F. eleonora* zijn die op 14 mei bij Kats Z gemeld werd. Tot 21 mei werden nog zes **Slechtvalken** *F. peregrinus* doorgebeld.

HOENDERS TOT ALKEN Eind mei werden overal in het land weer **Kwartels** *Coturnix coturnix* gehoord. **Kleinst Waterhoenen** *Porzana pusilla* werden vastgesteld bij Rhenen U op 16 en 17 mei en in de Weerribben O op 13 juni (twee). Tot midden juni werden op enkele plaatsen solitaire **Kraanvogels** *Grus grus* waargenomen. Na de intrigerende waarneming van 27 april werd de **Jufferkraanvogel** *Anthropoides virgo* (helaas?) weer gezien tussen 28 mei en 12 juni, overdag bij Asten Nb en 's avonds op het Beuven op de Strabrechtse Heide Nb. Op 8 juni werd tevens een exemplaar waargenomen boven het Ringselven bij Budel-Dorplein Nb. De gehele periode waren minimaal 12 **Steltkluten** *Himantopus himantopus* aanwezig rond de Molenplaat bij Bergen op Zoom. Hieronder werden regelmatig één à twee 'Mexicanen' vastgesteld. Ook in de Eemshaven (maximaal vier) en langs de Oostvaardersdijk Fl (maximaal drie) waren voor langere tijd Steltkluten aanwezig. Losse waarnemingen werden gedaan bij Soerendonk op 5 mei, bij het Jaap Deensgat Gr en het Spaarnwouderplasje Nh op 14 mei, op het Beuven op 17 en 31 mei (twee), bij Zwolle O op 25 mei en bij Oudega (Smallerland) Fr op 30 mei en 10 juni (twee). Na jarenlange geruchten van **Grielen**

Recente meldingen

Burhinus oedicnemus in de duinen was het dit jaar eindelijk mogelijk om deze soort waar te nemen in zijn oorspronkelijke habitat. Op Texel waren er al waarnemingen op 23 mei en 3 juni maar vanaf 4 juni was het bij het Zwanenwater mogelijk een Griel waar te nemen. Een korte maar krachtige waarneming betrof die van twee **Steppevorkstaartplevieren** *Glareola nordmanni* op 7 juni bij de Philipsdam. **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* bleven ook dit jaar schaars. Op 13 mei vijf en op 24 mei twee in Zuidelijk Flevoland, van 13 tot 20 mei twee op het Eemshaventerrein, op 16 mei drie in de Carel Coenraadpolder Gr en drie in de Kollumerwaard Fr, van 17 tot 30 mei maximaal twee op Terschelling Fr en op 19 mei drie op Schiermonnikoog. Vanaf 28 juni verbleef een **Steppekievit** *Chettusia gregaria* bij Kampen O en op 2 juli zat er één bij Velddriel Gld. Een **Gestreepte Strandloper** *Calidris melanotos* werd gezien van 16 tot 18 mei in de Jan Durkspolder bij Oudega en op 21 juni werd een exemplaar gemeld langs de Oostvaardersdijk. Een **Breedbekstrandloper** *Limicola falcinellus* werd gezien bij het Jaap Deensgat op 28 mei. Op 6 en 7 mei zou weer een **Grote Grijsze Snip** *Limnodromus scolopaceus* zijn gezien bij Oudega. Vrijwel de gehele periode waren in de Oostvaarders- en Lepelaarsplassen Fl enige **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* gade te slaan. Verder werden er nog Poelruiters opgespoord op 7 mei bij Groningen, op 8 mei bij Wageningen Gld, van 19 tot 27 mei in de Lauwersmeer, tussen 19 mei en 10 juni enkele malen één à twee bij Oudega, op 20 mei bij Maasland Zh, op 20 en 21 mei

134 Grauwe Fitis *Phylloscopus trochiloides*, Rottumeroog, Groningen, 2 juni 1992 (Theo Bakker)

135 Roodmus *Carpodacus erythrinus*, vrouwtje, Schiermonnikoog, Friesland, juni 1992 (Leo J R Boon)

twee bij de Eemshaven, op 8 en 19 juni in de Workumerwaard Fr, op 20 en 21 juni bij Piaam, op 27 juni bij Bergen op Zoom en op 28 juni bij Medemblik Nh. **Terekruiters** *Xenus cinereus* waren aanwezig in de 's-Gravenhoekinlagen bij Colijnsplaat Z op 10 mei en op Texel op 21 mei. **Grauwe Franjepoten** *Phalaropus lobatus* werden gezien bij de Weversinlaag Z op 15 mei, op 13 en 14 juni op Terschelling, op 14 juni in de Lepelaarsplassen en de Workumerwaard en op 21 juni bij Piaam. Een **Rosse Franjepoot** *P fulvicaus* in zomerkleed werd gemeld langs de Oostvaardersdijk op 20 mei. **Kleine Burgemeesters** *Larus glaucooides* werden gezien van 6 tot 16 mei bij Katwijk, op 18 mei bij IJmuiden Nh, op 19 mei bij Egmond aan zee Nh en op 21 mei bij Breskens. Een **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* werd op 19 mei gezien bij Camperduin. **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* werden waargenomen op 13, 14 en 28 mei bij Breskens, op 28 mei bij Vlissingen, op 16 mei bij Scheveningen, op 17 mei op Rottumeroog, van 31 mei tot 7 juni bij de Eemshaven, op 6 juni bij Camperduin, op 14 juni bij Wassenaar en op 27 juni bij Sint Maartensvlotbrug Nh. Tussen 15 mei en 8 juni trokken tenminste 16 **Reuzensterns** *Sterna caspia* door. **Dougalls Sterns** *S dougallii* werden gemeld op 19 mei bij Egmond aan zee en op 23 mei bij Parnassia in de Kennemerduinen Nh en vanaf het veer Vlissingen-Breskens. Ook van de **Witwangstern** *Chlidonias hybridus* was er dit voorjaar weer een flinke lijst. Bij Oudega op 13 mei, 18 mei (drie) en 31 mei (twee), langs de Oostvaardersdijk op 16 mei (drie) en 17 mei, op Texel op 18 mei, in de Lauwersmeer van 21 tot 29 mei, in de Millingerwaard Gld op 30 mei, bij Budel-Dorplein van 31 mei tot 2 juni (drie) en in het Amsterdamse Veld D op 6 juni. Tussen 14 mei en 2 juni werden nog c 15 **Witvleugelsterns** *Cleucopterus* gemeld en na 21 juni al weer vijf exemplaren. Het melden waard is de vondst van een **Kortsnavelzeekoet** *Uria lomvia* op Texel op 18 april.

DUIVEN TOT GORZEN Op 14 mei vlogen c 400 **Zomertortels** *Streptopelia turtur* langs Breskens. Behalve een **Oehoe** *Bubo bubo* die op 5 mei te Ermelo werd gezien en op 12 mei bij Nunspeet Gld werd gefotografeerd werd er ook één gezien in Enschede van 2 tot 8 juni. Deze vogel haalde vrijwel alle dagbladen en het '8 uur Journaal' maar werd in juli dood gevonden en bleek een volière-ring te dragen. Hetgeen weer eens bewijst hoe moeilijk het is om bij een uil een eventuele ring waar te nemen. **Sneeuwuilen** *Nyctea scandiaca* bleven lang aanwezig: op Texel op 21 april, bij Assendelft Nh op 15 mei, bij Heemskerk Nh op 29 mei, bij Katwijk op 24 juni en op Schiermonnikoog op 28 juni. In de rest van Noordwesteuropa werden dit jaar nog c 15 Sneeuwuilen gezien. Zo werd een vogel met een Noorse ring op 31 mei op de Western Isles, Schotland, aangetroffen en rond 10 juli was nog een exemplaar aanwezig bij Helsinki, Finland. **Alpengierzwaluwen** *Apus melba* vlogen op 3 mei over Vlissingen en op 28 mei over Bakkeveen Fr. Uiteraard ontbraken ook **Bijeneters** *Merops apiaster* niet: op 19 mei bij Den Haag Zh, Haren Gr (acht) en op Schiermonnikoog (twee), op 20 en 24 mei bij Breskens, op 28 mei bij Hoek van Holland Zh, op 29 mei

langs de Oostvaardersdijk en op Schiermonnikoog, op 7 juni op Walcheren Z en op 23 juni bij Lopikerkapel U. **Hoppen** *Upupa epops* waren er op 30 april in de Oostvaardersplassen, op 9 en 10 mei in de AW-duinen en op 17 mei te Mensingeweer Gr. **Kortteenleeuweriken** *Calandrella brachydactyla* werden beschreven op 2 mei bij Lauwersoog Gr, op 14 mei bij Breskens en op Texel en op 18 mei weer op Texel. Een **Kuifleuwerik** *Galerida cristata* was op 22 mei aanwezig op Rottumeroog. De 14e mei bracht nog meer: een **Rotszwaluw** *Ptyonoprogne rupestris* werd kortstondig gezien, alweer bij Breskens. Ook dit zou een eerste voor Nederland zijn. In mei en juni werd tweemaal een **Boerenzwaluw** *Hirundo rustica* bij Breskens waargenomen met kenmerken van de Egyptische ondersoort *H r savignii*. Naast het exemplaar in en bij de Botshol U, dat daar nog op 1 mei aanwezig was, werden **Roodstuitzwaluwen** *Hirundo daurica* gezien op 18 mei op Rottumeroog, op 19, 28 en 29 mei bij Breskens (!) en op 10 juni bij het Zwanenwater. Voornamelijk begin mei trokken nog enkele **Duinpiepers** *Anthus campestris* door. Ook de **Roodkeelpieper** *A cervinus* wist ons land dit jaar in recordaantallen te bereiken, met vijf in de eerste, 27 in de tweede en 23 exemplaren in de derde decade van mei. Het topaantal is vijf exemplaren op 21 mei op Rottumeroog. **Noordse Kwikstaarten** *Motacilla flava thunbergi* werden vooral rond 14 mei gezien, met op die datum 1300 exemplaren op de Eemshaven en 2500 exemplaren bij Breskens. Daartussen werd enkele malen de lastige **Balkankwikstaart** *M f teldegg* gemeld: op 5 mei bij 's-Gravenzande Zh, 12 en 20 mei op de Eemshaven en 28 en 29 mei op Vlieland Fr. Een **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* werd op 30 mei gehoord langs de Oostvaardersdijk en van 1 tot 5 juni in Meyendel Zh. Maar liefst drie **Roodsterblauwborsten** *Luscinia svecica svecica* werden bespied: op 15 mei bij Katwijk, op 16 mei op Texel en op 17 mei op Rottumeroog. Ook waren dit jaar weer **Krekelzangers** *Locustella fluviatilis* aanwezig en wel bij Vleuten U van 26 tot 29 mei, bij Langbroek U van 28 tot 31 mei en bij Groesbeek Gld op 31 mei. Alweer op 14 mei was een betrouwbare melding van een **Orpheusspotvogel** *Hippolais polyglotta* op de Maasvlakte Zh. Mannetjes **Baardgrasmussen** *Sylvia cantillans* waren aanwezig op Terschelling van 14 tot 17 mei en op Rottumerplaat op 15 mei. Een **Grauwe Fitis** *Phylloscopus trochiloides* was op 2 juni zingend aanwezig op Rottumeroog. **Iberische Tijftjaffen** *P collybita brehmii* werden dit jaar gemeld op 8 mei in Amsterdam en van 29 mei tot 14 juni bij Oudemirdum Fr. Een **Kleine Vliegenvanger** *Ficedula parva* zou dit jaar hebben gebroed in de omgeving van Velp Gld. Verder waren er waarnemingen op Rottumeroog op 19 mei en 6 juni, op de Eemshaven van 20 tot 24 mei en bij Beuningen O op 23 en 24 mei. Een vrouwtje **Withalsvliegenvanger** *Ficedula albicollis* werd gemeld van het Willemsduin op Schiermonnikoog op 25 mei. Het grootste deel van de waarnemingen van **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* kwam uit het Oostvaardersplassengebied maar er werden bijvoorbeeld ook een vijftal nesten gemeld uit Amsterdam-Oost. **Roodkopklauwieren** *Lanius senator* werden gezien op 5 mei bij Den Helder Nh, op 10 en 11 mei op de Maasvlakte en op 3 juni bij

136 Roodpootvalk *Falco vespertinus*, Tureluurweg, Flevoland, juni 1992 (Karel Mauer)

137 Sneeuwuil *Nyctea scandiaca*, Schiermonnikoog, Friesland, 28 juni 1992 (Theo Bakker)

het Zwanenwater. **Notekrakers** *Nucifraga caryocatactes* zouden nog gezien zijn op 2 juni bij Stadskanaal Gr, op 6 juni in Amsterdam en op 26 juni bij de Broekpolder bij Vlaardingen Zh. Van de **Europese Kanarie** *Serinus serinus* is het vermelden waard dat tussen 13 mei en 11 juni minimaal 12 exemplaren langs Breskens vlogen. Op verschillende plaatsen in ons land zouden weer **Grote Kruisbekken** *Loxia pytyopsittacus* gezien zijn. In c 20 gebieden werden **Roodmussen** *Carpodacus erythrinus* waargenomen; vooral in mei waren hier nog doortrekkende exemplaren bij. Op de Waddeneilanden en in

Flevoland samen zouden minimaal 45 paartjes Roodmussen aanwezig zijn geweest. Ook elders waren nog zingende mannetjes aanwezig. Een laat mannetje **Sneeuwgorst** *Plectrophenax nivalis* werd waargenomen op 19 mei op Terschelling. Op 16 mei was bij Breskens voor korte tijd ook nog eens een **Cirlgorst** *Emberiza cirulus* aanwezig; de derde voor Nederland en de eerste sinds 1901. Tussen 2 en 22 mei werden c 20 **Ortolanen** *E. hortulana* gemeld. Een **Dwerggorst** *E. pusilla* werd op 2 mei gezien in Groningen.

Ruud M van Dongen, Albertusstraat 4, 5261 AD Vught, Nederland
Hans Gebuis, Boogschutter 30, 3328 KB Dordrecht, Nederland
Peter W W de Rouw, Warande 23, 3705 ZB Zeist, Nederland

België

AALSCHOLVERS TOT VALKEN De gebruikelijke **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* bleven aanwezig bij de oostdam van Zeebrugge Wvl, met twee op 2 mei en één exemplaar op 7 juni. Verder was er telkens één te Bredene Wvl op 3 en 30 mei en te Oostende Wvl op 16 mei. Twee **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* verbleven voor lange tijd bij Lokeren Ovl. Op 5 juni trok er één over Eksaarde Ovl en op 7 juni één over Lier-Duffel A. Een **Ralreiger** *Ardeola ralloides* pleisterde op 6 juni slechts 10 min bij Lier A. De **Koereiger** *Bubulcus ibis* die vanaf 23 april aanwezig was bij Harchies H werd daar voor het laatst gezien op 1 mei. Op 3 mei zat er één in het reservaat De Blankaert in Woumen Wvl en op 8 mei één in de Achterhaven van Zeebrugge. Op 15 en 16 mei pleisterden er twee in Zeebrugge. Blijkbaar dezelfde vogels verbleven op 15 (twee) en 21 mei (één) en op 1 juni bij Het Zwin te Knokke Wvl. Op 13 juni vloog een exemplaar over Blokkersdijk A. In het Zwin te Knokke pleisterden op 14 mei twee **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta*. Op 17 mei trok er één over Lier en over Blokkersdijk (waarschijnlijk hetzelfde exemplaar). Op 24 mei verbleven er twee bij Obourg H en bij Ploegsteert H werd er één op 31 mei gezien. Op 3 mei werd een gewonde **Grote Zilverreiger** *E. alba* opperaapt bij Warcoing H en op 30 mei trok een exemplaar over Zwijnaarde Ovl. **Purperreigers** *Ardea purpurea* werden gezien te Borgerhout A, te Bredene (twee), te Gent Ovl, te Harchies, te Heist Wvl (vijf), te Knokke (drie), te Uitkerke Wvl (twee) en te Zeebrugge (twee). Er trokken meer **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* over dan gewoonlijk: op 8 mei over Stambruges-Grandglise H, op 14 mei over Bredene en Stalhille Wvl (hetzelfde exemplaar), op 15 mei over Holsbeek B, op 16 mei over Oud-Heverlee B, op 17 mei over Elsenborn Lk en 3 over Escanaffles H, op 18 mei over Harchies, op 25 mei over Ekeren A en over Kalmthout A, op 27 mei over Nieuwmoer A (twee), op 30 mei weer over Kalmthout en op 1 juni over Glabbeek B. 61 **Ooievaars** *C. ciconia* werden overvliegend gemeld van 28 plaatsen. Pleisterende exemplaren waren aanwezig te Broechem A van 10 tot 11 mei, te Lokeren (vier) op 13

mei en te Kontich-Aartselaar A op 18 mei. Het mannetje **Blauwvleugeltaling** *Anas discors* dat reeds in december 1991 bij Lokeren werd waargenomen bleek op 1 mei nog steeds aanwezig te zijn. Het mannetje **Ringsnaveleend** *Aythya collaris* bleef nog op Blokkersdijk aanwezig tot 20 mei. Vanaf 8 juni werd het waargenomen bij Kallo Ovl. De hybride **Kuif- x Tafeleend** *A. fuligula x ferina* bleef nog te Blokkersdijk aanwezig tot 18 mei en dook op 26 mei weer op te Lier (tot 27 mei). Bij Ploegsteert wist een paartje **Rosse Stekelstaarten** *Oxyura jamaicensis* enkele jongen groot te brengen. **Zwarte Vrouwen** *Milvus migrans* trokken over Brecht (twee), Brugge, Dendermonde Ovl, Dudzele Wvl, Duffel, Gages H (vier), Genappe B, Godinne B, Harchies (negen), Knokke (vier), Kontich, Lier (drie), Lochristi Ovl, Lokeren, Mechelen A, Munte Ovl, Schulen (twee), Stalhille, Zandvoorde en Zwijnaarde. Overtrekkende **Rode Vrouwen** *M. milvus* werden gemeld te Brecht, Grimde-Tienen B, Harchies, Knokke (twee), Malderen-Londerzeel B, Quévy H, Viersel A, Zandvoorde en Zingem Ovl. Op 23 en 24 mei pleisterde er net binnen de Belgische grens bij Harchies-Bernissart H een **Slangarend** *Circaetus gallicus*. Opvallend genoeg zou op 24 mei tevens een exemplaar over de Belgisch-Nederlandse grens te Knokke zijn getrokken. Waarnemingen van trekkende **Grauwe Kiekendieven** *Circus pygargus* gebeurden te Arendonk A, Blokkersdijk, Brecht, Estaimpuis H, Frasnes-lez-Buissenal H, Haasrode B, Heist, Kallo-Doel Ovl (twee), Knokke (drie), Nieuwmoer, Sint-Lenaerts en Zandvoorde (twee). Van 26 mei tot 3 juni verbleef een onvolwassen mannetje bij Angreau H. Een **Schreeuwarend** *Aquila pomarina* werd op 23 mei gemeld bij Brecht. Op 22 mei trok een onvolwassen **Steenarend** *A. chrysaetos* over Kalmthout. **Visarenden** *Pandion haliaetus* werden gezien te Ath H, Beerse A, Blokkersdijk (vier), Gages (twee), Harelbeke Wvl, Harchies (drie), Knokke (twee), Lokeren (twee), Péronnes H, Pommeroeul H, Schulen, Uitkerke (twee), Warneton H, Wenduine Wvl (drie), Woumen, Zandvoorde (drie) en Zeebrugge. De eerste **Roodpootvalk** *Falco vespertinus* trok op 10 mei over Kallo. Er volgden meer en meer waarnemingen met exemplaren te Antoing, Antwerpen A, op de Baraque Fraiture Lk, te Brecht (negen), Bredene (10), Heist (drie), Hensies-Harchies (zes), Herenthout A, Houtave Wvl, Kallo-Doel (twee), Kalmthout (zeven),

138 Buidelmees *Remiz pendulinus*, juveniel, Amsterdam, Noordholland, 23 juni 1992 (Arnoud B van den Berg)

139 Morinelplevier *Charadrius morinellus*, Zoutkamp, Groningen, 16 mei 1992 (Leo J R Boon)

140 Grauwe Franjepoot *Phalaropus lobatus*, Weversinlaag, Zeeland, mei 1992 (Lorenzo Maginzali)

141 Grote Franjepoot *Phalaropus tricolor*, Zeebrugge, Westvlaanderen, mei 1992 (Patrick Beirens)

Recente meldingen

Knokke (12), Lokeren (twee), Longchamps N, Luingne H, Mouscron H (twee), Nivelles B, Péruwelz, Quévy-le-Grand H, Wenduine (drie), Zandvoorde en Zeebrugge. **Slechtvalken** *F peregrinus* trokken over Bredene, over Lokeren en over Oostende (twee).

RALLEN TOT STERNS Op 8 mei riep een **Klein Waterhoen** *Porzana parva* bij Wachtebeke Ovl. De enige trekkende **Kwartelkoning** *Crex crex* liet zich op 2 juni horen bij Wuustwezel. Late **Kraanvogels** *Grus grus* vlogen op 6 mei over Maaseik L, op 19 mei over Kersbeek B en op 30 mei over Brecht. Op 10 mei verbleef een **Steltkluut** *Himantopus himantopus* in de Achterhaven van Zeebrugge. Op 11 mei waren er twee te Kallo-Doel en één te Genappe (tot 12 mei), op 16 en 17 mei vijf bij Escanaffles, van 18 tot 20 mei twee te Zeebrugge, op 21 mei twee te Hensies, op 25 mei één te Lokeren, op 27 mei één op Blokkersdijk, op 29 mei één te Kallo-Doel en op 1 juni 5 te Longchamps. De enige **Gestreepte Strandloper** *Calidris melanotos* van het voorjaar zat op 11 mei te Kallo-Doel. Beter was een **Breedbekstrandloper** *Limicola falcinellus* te Zwijnaarde op 12 en 13 mei. Op 16 mei verbleven er bovendien twee exemplaren bij Escanaffles. Een **Poelsnip** *Gallinago media* hield zich op 10 mei op te Kallo-Doel. Op 1 mei werd een **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* gezien te Quévy-le-Grand. Verder was er één op Blokkersdijk op 7 juni en één te Kallo-Doel op 15 juni. Op 11 mei werd een tot ieders frustratie kortstondig pleisterende **Terekrutter** *Xenus cinereus* gezien te Kallo-Doel. Van 18 tot 21 mei liet een **Grote Franjepoot** *Phalaropus tricolor* zich mooi bekijken in de Achterhaven van Zeebrugge. Op 10 mei en op 7 juni pleisterde daar een **Grauwe Franjepoot** *P lobatus*. Over Schulen vlogen op 9 mei verrassend 17 **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* (waaronder één donkere vorm). Dit is de grootste groep die ooit in het binnenland werd waargenomen. Een langsvliegende adulte **Reuzenzwartkopmeeuw** *Larus ichthyaetus* werd op 15 mei gemeld bij Bredene. De hybride **Kok- x Zwartkopmeeuw** *L ridibundus x melanocephalus* van Zeebrugge werd voor het laatst gezien op 10 mei. Op 2 mei pleisterde een **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* in eerste zomerkleed te Oostende. Langs Oostende vloog op 16 mei een **Lachstern** *Gelochelidon nilotica*. Op 23 mei trokken er twee langs Pommeroeul en op 26 mei volgde een tweede binnenlandwaarneming te Lier-Duffel. Een gekleurde **Dougalls Stern** *Sterna dougallii* zat op 27 juni kortstondig in de Voorhaven van Zeebrugge. De twee **Witwangsterns** *Chlidonias hybridus* van het Molsbroek te Lokeren bleven nog present tot 2 mei. Op 12 mei waren er twee te Longchamps, op 14 mei drie te Harchies, niet minder dan negen te Sint-Agatha-Rode B en zeven te Zeebrugge. Op de 15 mei pleisterden er twee te Pommeroeul. Telkens één exemplaar zat op Blokkersdijk op 18 mei en op De Kuifeend te Oorderen op 19 en 20 mei. Op 14 mei verbleven vier **Witvleugelsterns** *C leucopterus* bij Tienen, op 17 mei werden er drie gezien te Sint-Agatha-

Rode, op 18 mei drie te Harchies en één te Pommeroeul, op 19 mei zes te Harchies-Hensies en op 20 mei twee te Péronnes B. Het groepje van zes is een nieuw recordaantal voor België.

DUIVEN TOT GORZEN Vanaf 11 juni zong een **Palmortel** *Streptopelia senegalensis* bij Ursel Ovl. Aangezien er rond dezelfde datum nog twee exemplaren bij Gent verbleven, gaat het hier wellicht om ontsnapte vogels. Een overtrekkende **Alpengierzwaluw** *Apus melba* werd op 28 mei opgemerkt bij Zandvoorde. Op 23 mei trok langs Bredene een **Bijeneter** *Merops apiaster*. **Draaihalsen** *Jynx torquilla* werden gezien te Heist, te Kalmthout en te Wenduine. Op 1 mei pleisterde kortstondig een **Roodkeelpeper** *Anthus cervinus* te Kallo-Doel. Van 5 tot 10 mei was er één bij Schulen. Op 11 mei werden er twee gezien te Kallo-Doel en telkens één exemplaar werd waargenomen te Genappe op 15 mei, te Escanaffles op 17 mei, te Longchamps op 19 mei, te Bredene op 21 mei en te Knokke op 24 mei. Langs de Zoutekreek te Zandvoorde trok op 18 mei een **Roodstuitzwaluw** *Hirundo daurica*. De **Cetti's Zanger** *Cettia cetti* was nog tot ten minste 3 mei te horen bij Hoeks Wvl. Op 28 en 29 mei zat een exemplaar bij Berlare Ovl. Het zou hier om een broedgeval gaan. Het reeds lang aanwezige exemplaar te Harchies-Pommeroeul bleef nog de gehele periode aanwezig hetgeen ook een broedgeval doet vermoeden. Een **Orpheusspotvogel** *Hippolais polyglotta* werd op 20 mei ontdekt te Heist. Van 29 tot 30 mei verbleef weer een zingend exemplaar bij Brecht. Er was een totaal van 12 exemplaren in de omgeving van Harchies-Hensies-Pommeroeul; deze streek wordt blijkbaar meer en meer door de soort ingepalmd. Op 28 mei werd een **Buidelmees** *Remiz pendulinus* waargenomen bij Schulen en op 13 juni werd een exemplaar gezien bij Ploegsteert. Net zoals enkele jaren geleden verbleef een nestbouwende mannetje in de omgeving van Kallo. Op 6 mei zat een mannetje **Grauwe Klauwier** *Lanius collurio* te Blokkersdijk, op 9 mei een mannetje bij Harchies en op 24 mei een vrouwtje bij Brecht en bij Knokke. De **Roodkopklauwier** *L senator* die op 21 mei bij Antoing werd gezien liet zich daarna niet meer terugvinden. Op 19 juni zou een **Notekraker** *Nucifraga caryocatactes* zijn gezien bij Kalmthout. Van 8 tot 10 juni zong een onvolwassen mannetje **Roodmus** *Carpodacus erythrinus* bij Kallo en op 9 mei werd er één gezien bij Wijnegem A. **Ortolanen** *Emberiza hortulana* bleven het kalm aan doen met exemplaren te Heist (twee), Longchamps, Schulen en Warneton.

DANKZEGGING Deze waarhemingslijst kwam tot stand met medewerking van Koen Leyens, Philippe Smets, Dirk Symens (VLAVICO), Willy Verschuere (Linkeroever) en Frederik Willemys (Mergus). De hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen meedeelden op de Belgische Dutch Birding-vogellijn (03-4880194) was hier onontbeerlijk.

Gerald Driessens, Bosstraat 44, 2500 Lier, België

Aankondigingen & verzoeken

BSP-niet-broedvogels In Dutch Birding 13: 219-221, 1991, werd verslag gedaan van de stand van zaken rond het Bijzondere Soorten Project-niet-broedvogels (BSP-nb). De database omvatte destijds c 17 000 waarnemingen. De waarnemers hebben in tussentijd niet stilgezeten en dat heeft erin geresulteerd dat er nu c 30 000 waarnemingen zijn ingevoerd. Toch lijkt er een teruggang op te treden in het aantal binnenkomende formulieren. Is vogelend Nederland waarnemingen aan het opsparen of is het er de laatste tijd gewoon bij ingeschoten de leuke soorten op BSP-nb formulieren te zetten?

Zoals medegedeeld in Dutch Birding 14: 109-110, 1992, heeft de CDNA besloten met ingang van 1992 een aantal soorten niet meer te beoordelen. Deze soorten, Roodkeelpieper *Anthus cervinus* en Roodmus *Carpodacus erythrinus*, horen nu bij de soortengroep van het BSP-nb. Waarnemingen van deze soorten gedaan vanaf 1 januari 1992 kunnen worden ingestuurd. Van vòòr deze datum houdt de CDNA nog archief. Hierdoor kunnen nu vier soorten op de BSP-nb formulieren worden bijgeschreven: Dwerggans *Anser erythropus*, Buidelmees *Remiz pendulinus*, Roodkeelpieper en Roodmus. (Het is overigens nog steeds opvallend hoe weinig Dwergganzen er gemeld worden: van de 10 000en waarnemingen hebben er slechts 10 (!) betrekking op Dwergganzen. Dat kan niet een juiste weergave van zaken zijn. Kijk dat nog eens na in de notitieboekjes!)

De aanhoudende periode van mooi weer en oostenwinden in de afgelopen meimaand hebben zoals velen gemerkt zullen hebben een duidelijke invloed gehad op het voorkomen van een aantal soorten. Sinds lange tijd zijn er niet zoveel Roodpootvalken *Falco vespertinus* waargenomen. Aanzienlijke aantallen (tot soms 20 à 40 op een dag) zijn er gemeld van Breskens, Schiermonnikoog en de Eemshaven. Ook verder in het binnenland zijn ze gezien. Ook in uw omgeving zijn er hoogstwaarschijnlijk ongewone soorten of aantallen te zien geweest. Bijvoorbeeld lieten Ooievaars *Ciconia ciconia* zich niet onbetuigd. Meer dan normaal zijn ze de dit voorjaar langs de hemel komen glijden. Ook wordt er melding gemaakt van een hoger aantal Witvleugelsterns *Chlidonias leucopterus* dan normaal.

Het zou mooi zijn als we de influx onder invloed van het weer van de laatste tijd zouden kunnen documenteren. Het BSP-nb biedt daartoe een uitgelezen mogelijkheid. In het komende najaar wordt begonnen met een overzicht van alle waarnemingen van de BSP-nb soorten.

Daarvoor zal het bestand worden gebruikt zoals dat in oktober 1992 aanwezig zal zijn. Aan de hand van verspreidingskaartjes en aantalsverlopen over de tijd zal het voorkomen van de soorten beschreven worden. Om te zorgen dat het een zo volledig mogelijk overzicht wordt, roepen we alle vogelaars op zo snel mogelijk alle waarnemingen die nog niet bij het project bekend zijn op formulier in te sturen naar onderstaand adres zodat zoveel mogelijk waarnemingen meetellen in deze rapportage. Het is toch heel leuk uw waarneming als een stip in verspreidingskaartjes te kunnen terugvinden?

Diegenen die nog niet met het BSP-nb bekend zijn kunnen voor informatie terecht bij: Ward Hagemeyer, SOVON, Rijksweg 178, 6573 DG, Beek-Ubbergen, Nederland, telefoon 08895-43753. Formulieren zijn verkrijgbaar bij de SOVON-districtscoördinatoren en DBA-contactpersonen en natuurlijk ook bij SOVON.

Birding on Texel Anyone wanting information about birding on Texel, Noordholland, the Netherlands, should contact: Arend Wassink, Hoofdweg 34, 1795 JD De Cocksdorp, Texel, telephone +31-222011494. In addition, reports on rare and interesting birds on Texel will be gratefully acknowledged.

Information on babblers and logrunners Craig Robson and Clive Byers are working on a new book provisionally entitled *Babblers and logrunners of the world: an identification guide*. The book aims to deal with the identification of all babbler and logrunner species, as well as all the distinctive subspecies; all will be illustrated in colour. Apart from the more obvious genera, the following will provisionally be included in the book: *Orthonyx*, *Androphobus*, *Psophodes*, *Cinclusoma*, *Ptilorhoa*, *Melampitta*, *Itrita*, all the African *Trichastoma* babblers, *Kakamega*, *Ptyrticus*, *Garrirornis*, *Pomatostomus*, *Neomixis*, *Chamaea*, the parrotbills Panurinae, *Lioptilus*, *Parophasma*, *Phyllanthus*, *Geomalina*, *Malia*, *Horizorhinus*, *Oxylabes* and *Mystacornis*. The author/artist and artist would welcome any information on babblers and logrunners, particularly photographs (in the wild or otherwise), recordings or transcriptions of vocalizations, details of breeding biology and behaviour, habitat requirements, status and diet. All contributions that are used will be acknowledged. Readers are invited to send any information to: Craig Robson, 63 Stafford Street, Norwich, Norfolk NR2 3BD, UK.

FALKLAND ISLANDS

WILDLIFE TOURS WITH SPECIALIST LEADERS

14 or 17 days from Brize Norton, England
£3,150 or £3,495

Five kinds of Penguin, Black-browed Albatross, Striated Caracara and Falklands Flightless Steamer Duck are just a few of the birds you will see. Add to this Elephant Seals, Sea Lions, Dolphins, the possibility of Killer Whales and starkly beautiful scenery and you have one of the most exciting wildlife destinations in the world.

All access to the Falkland Islands is through the UK and our holiday prices are from RAF Brize Norton in Oxfordshire. Apart from getting to the UK there are no hidden costs - all your travel, transfers, internal flights, meals and excursions are included - plus the services of an expert guide and a maximum group size of eight people.

We have five departures in 1992/93 and would be happy to send you a brochure.

Island Holidays, Adross, Comrie
Perthshire PH6 2JU, Scotland, UK
Tel. International + 764 70107
Fax. International + 764 70958

architectura+natura
international booksellers

Leliegracht 44 - 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-6 23 61 86 - Holland

- The birds of Africa
S Keith, E K Urban & C H Fry (editors)
geïllustreerd door M Woodcock **f 262.80**
- Owls of the world (herziene editie)
J A Burton (editor) **f 68.05**
- The Pinyon Jay
J M Marzluff & R P Balda
geïllustreerd door T Angell **f 75.80**
- Kingfishers, Bee-eaters and Rollers:
a handbook
C Hilary Fry, Kathie Fry & Alan Harris
f 106.10

DUTCH BIRDING

TRAVEL-REPORTS SERVICE

When you are planning a birding trip or holiday abroad, ask for recent reports of fellow birdwatchers

Many items available, in English as well as in Dutch

Reasonably priced (non-profit base)

All kinds of bird, nature and travel-reports urgently required

For a free (only p&p costs)
catalogue and other information please contact:

DIRK DE MOES
POSTBUS 94
3956 ZS LEERSUM
THE NETHERLANDS
☎ 03434 - 57501

GENIETEN VAN ALLE WILDE VOGELS

**Vogelbescherming Nederland
heeft een eigen winkel.**

**Niet zomaar een winkel, maar de grootste
"vogel"winkel van Nederland.**

- **Om vogels** nog beter te kunnen zien; Een groot assortiment verrekijkers en telescopen, die u met deskundig advies in de praktijk kunt testen in onze Vogeltuin.

- **Om vogels** beter te kunnen herkennen; Goede vogelgidsen, maar ook vele boeken over vogels, voor Nederland en de rest van de wereld.

- **Om vogels** te herkennen aan hun zang; CD's en cassettes met vogelgeluiden.

- **Om vogels** onderdak te bieden; Nestkasten in alle soorten en maten.

- **Om nog** meer te genieten van vogels; Ook voor buitenkleding en cadeau-artikelen kunt u bij ons terecht.

Uiteraard komt de opbrengst van onze winkel ten goede aan de bescherming van alle in het wild levende vogels. Vogelwerkgroepen kunnen tegen korting kopen. Een lid van Vogelbescherming koopt tegen ledenprijzen.

GRATIS CATALOGUS

De meeste artikelen uit ons assortiment vindt u in onze catalogus. Deze kunt u gratis aanvragen. Bel daarvoor **03404 37777**.

BESTELLEN PER POST

U kunt de meeste artikelen uit ons assortiment ook per post bestellen. Meer informatie daarover vindt u in de catalogus.

OPENINGSTIJDEN

De winkel is geopend op dinsdag t/m vrijdag (10.00-17.00 uur) en op zaterdag (10.00-16.00 uur). Ons adres is Driebergseweg 16c, 3708 JB Zeist. Vanaf station Driebergen-Zeist ca. 500 meter richting Zeist.

Over 15% van de omzet is Vogelbescherming Nederland geen belasting verschuldigd

**De Winkel van
Vogelbescherming Nederland**

AANBIEDING

Kowa TSN-1 45' + 20-60x zoom, f 1295,-
Kowa TSN-3 45' + 20-60x zoom, f 1995,-
Kowa TS 601 45' + 20-60x zoom, f 825,-

Nieuw van Kowa!!!

Lupinus 8x42 BGA Rubber met tas, f 695,-
Lupinus 10x42 BGA Rubber met tas, f 795,-

Optolyth

Toering 10x40 BGA Rubber met tas, f 1175,-
Toering 7x42 BGA Rubber met tas, f 1195,-

Prijzen incl. BTW

THE AMERICAN BIRDING ASSOCIATION

*invites readers of **Dutch Birding** into our membership. If you join the only North American association of and for birders, you will receive **Birding**, our bi-monthly magazine which gives active field birders the expertise they seek, and **Winging It**, a lively monthly newsletter with the latest happenings and rarities. Many ABA birdwatchers are available to advise or guide visitors to their local areas. These members are listed in our Membership Directory.*

Annual Dues: US\$ 37.00
Visa and MasterCard Accepted

For sample copies, send US\$3.50 to:

**American Birding
Association
PO Box 6599
Colorado Springs, CO
80934 USA**

St. Ann's Books

Rectory House, 26 Priory Road, Great Malvern,
Worcestershire, WR14 3DR. England
Telephone: +44 684 562818 Fax: +44 684 566491

— ♦ —
We are international mail-order specialists dealing **Exclusively** in **Bird Books**.

— ♦ —
We have approximately 800 **News** titles always in stock, plus an ever-changing stock of up to 2000 **Secondhand** titles, for the **Ornithologist** and **Collector**.

— ♦ —
Effient, Friendly Service • Prompt Despatch • Expert Packing

— ♦ —
Catalogues are regularly issued, and are **Free** on request.

— ♦ —
We are fully computerised and would be pleased to record your "*Wants List*".
We would then quote you (without obligation) when copies become available.

Dutch Birding

Address Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

Editorial secretariat Arnoud van den Berg (+31-23 378024) and Gerald Oreel (+31-251870992, fax +31-205803266)

Editors Arnoud van den Berg, Tom van der Have, Ferdy Hieselaar, Graham Holloway, André van Loon, Gerald Oreel and Frank Rozendaal

Photographic editor René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel, Netherlands (+31-104508879)

Consulting editors Christine Barthel, Peter Barthel, Enno Ebels, Klaas Eigenhuis, Dick Forsman, Ted Hoogendoorn, Killian Mullarney, Hans Schekkerman, Hadoram Shirihai and Peter Symens

Editorial assistants Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Hans Gebuis, Hans van der Meulen and Peter de Rouw

Production and lay-out André van Loon (+31-206997585) and René van Rossum

Advertising Peter Meijer (+31 3480-31905)

Subscriptions 1992: NLG 52.50 (Netherlands) or BEF 1000 (Belgium) annually; NLG 60.00 (other countries inside Europe) and NLG 65.00 (countries outside Europe). Giro account (Netherlands) 01 50 697; giro account (Belgium) 000 1592468 19; bank account 54 93 30 348 of ABN-AMRO (Amsterdam). Accounts are in name of Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands. Payment may also be made by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please indicate account number and expiry date and append signature. Note: This method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.

For subscriptions, information and changes of address, please write to: Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands.

Dutch Birding is a bimonthly journal with issues in February, April, June, August, October and December. It publishes articles and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region.

Manuscripts should be typewritten with double line-spacing and wide margins on both sides. Word-processed manuscripts can also be submitted, either in Macintosh or MS-DOS format. More information is available from the editorial secretariat.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editorial secretariat.

Dutch Birding Association

Address Dutch Birding Association, Postbus 75611,
1070 AP Amsterdam, Netherlands

Dutch Birding Association is sponsored by
Nuts-Aegon Ziektekosten NV

Board Paul Knolle (president), Enno Ebels (secretary), Arnold Veen (treasurer), Arnoud van den Berg, Roy de Haas, Peter Meijer and Gerald Oreel

Board assistants Gerald Driessens, Ron van den Enden, Leo Heemskerk, Ferry Ossendorp, Wim van der Schot, Kees Tiemstra, Dieuwke van der Veen and Peter van der Wolf

Travel-reports service Dirk de Moes, Postbus 94, 3956 ZS Leersum, Netherlands (+31-343457501)

Dutch Rarities Committee

Address CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Netherlands

Members Arnoud van den Berg (chairman), Pieter Bison (secretary +31-206715783), Rolf de By (archivist), Cock Reijnders, Kees Roselaar, Hans Schekkerman and Gerard Steinhuis

© 1992 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Albédon/Klop BV, Postbus 3211, 2220 CE Katwijk, Netherlands

Artikelen

- 121 Struikrietzanger te Lelystad in juni 1990 *C J (Kees) Breek & Arnoud B van den Berg*
126 Grote Kanoet in Oostvaardersplassen en bij Camperduin in september-oktober 1991 *Klaas J Eigenhuis*

Mededelingen

- 131 Uitwendige geslachtsverandering bij vrouwtje Wilde Eend *J N J (Hans) Post & Erwin J O Kompanje*
134 Hybride Tafeleend x Witoogend te Utrecht in februari 1991 *Enno B Ebels*
137 Variability of Dusky Warbler *Paul J Leader*

Mystery photographs

- 140 Mystery photograph 47: Brown Flycatcher *Colin Bradshaw*

Varia

- 144 Grey Hypocolius in Arabia *Peter Symens & Erik Hirschfeld*

ICBP news

- 146 A major step forward for biodiversity conservation *Georgina Green*

Recensies

- 147 *Bustards, hemipodes, and sandgrouse – birds of dry places* door P A Johnsgard *Peter Symens*
148 *Ptaki Polski* door L Tomialojc *Arnoud B van den Berg*
148 *Ptaki Slaska* door A Dyrzcz, W Grabinski, T Stawarczyk & J Witkowski *Arnoud B van den Berg*

DBA-nieuws

- 148 DBA-voelweek

148 Corrigendum

Recent WP reports

- 149 Recent WP reports: May-June 1992 *Arnoud B van den Berg*

Recente meldingen

- 152 Nederland: mei en juni 1992 *Ruud M van Dongen, Hans Gebuis & Peter W W de Rouw*
157 België: mei en juni 1992 *Gerald Driessens*

Aankondigingen & verzoeken

- v BSP-niet-broedvogels; Birding on Texel; Information on babblers and logrunners

Voorplaat: Gestreepte Strandloper *Calidris melanotos*, Oregon, VS, september 1987 (*René Pop*)
Front cover: Pectoral Sandpiper *Calidris melanotos*, Oregon, USA, September 1987 (*René Pop*)